

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2024

Michaela Šidlichovská

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Online diskuze ke klimatické změně v rámci
zpravodajství o klimatických summitech**

Diplomová práce

Autorka práce: Michaela Šidlichovská

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. července 2024

Michaela Šidlichovská

Bibliografický záznam

ŠIDLICHOVSKÁ, Michaela. *Online diskuze ke klimatické změně v rámci zpravodajství o klimatických summitech*. Praha, 2024. 65 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rozsah práce: 129 093 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

Tématem práce je analýza diskuzí ke klimatické změně v online prostředí. Jejím cílem je zmapovat a popsat, jak se projevuje veřejnost v otázce řešení klimatické krize a jaká jsou specifika této diskuze v online prostředí. Práce ve své teoretické části přibližuje historické pozadí klimatických dohod, seznamuje s českou klimatickou politikou a věnuje se postojům veřejnosti ke klimatické změně. V rámci tématu jsou zkoumány diskuze na zpravodajských webech pod články o klimatických summitech, na kterých jsou klimatické dohody uzavírány, a ekvivalentní diskuze na sociálních sítích těchto zpravodajských webů. První část výzkumu vychází ze studie Katy Balint *Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits* (2021), podrobuje příspěvky v diskuzích analýze z tematického hlediska a v návaznosti na to sleduje narativy a další specifika, která se v rámci daných témat objevují. Druhá část výzkumu se odvolává na práci Williama F. Lamba *Discourses of climate delay* (2020) a analyzuje, jaké typy argumentů jsou používány pro oddalování klimatických řešení. Za pomoci metody zakotvené teorie bylo zjištěno 15 různých kategorií narativů, které byly seskupeny do 4 skupin. V druhé části výzkumu byly identifikovány 4 různé strategie klimatického zdržování. Pro obě části výzkumu byly potvrzeny většinové shody s výsledky předchozích studií v kategoriích narativů i zdržovacích strategií, s ohledem na místní a dobová specifika.

Abstract

The topic of the work is the analysis of discussions on climate change in the online environment. Its goal is to map and describe how the public expresses itself on the issue of solving the climate crisis and what are the specifics of this discussion in the online environment. In its theoretical part, the thesis provides an overview of the historical background of climate agreements, introduces the Czech climate policy and addresses public attitudes towards climate change. Discussions on news websites under articles about climate summits at which climate agreements are concluded and equivalent discussions on social networks of these news websites are examined within the topic. The first part of the research is based on Katy Balint's study *Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits* (2021), it subjects the contributions in discussions to analysis from a thematic point of view and, following this, follows the narratives and other specifics that appear within the given topics. The second

part of the research refers to the work of William F. Lamb Discourses of climate delay (2020) and analyses what types of arguments are used to delay climate solutions. With the help of the grounded theory method, 15 different categories of narratives were identified, which were grouped into 4 groups. In the second part of the research, 4 different climate delay strategies were identified. For both parts of the research, majority agreement with the results of previous studies was confirmed in the categories of narratives and delaying strategies, considering local and period specifics.

Klíčová slova

Klimatická změna, zpravodajské weby, Facebook, online diskuze, narativy, zdržovací argumenty, zakotvená teorie

Keywords

Climate change, news sites, Facebook, online discussion, narratives, climate delay arguments, grounded theory

Title/název práce

Online diskuze ke klimatické změně v rámci zpravodajství o klimatických summitech
Online climate change discussions in climate summit media coverage

Obsah

Úvod	8
1. Teoretická část	10
1.1 Historie klimatických dohod a plánů	10
1.2 Česká klimatická politika	13
1.3 Postoje veřejnosti.....	14
1.3.1 Česká veřejnost.....	17
1.3.2 Klimatický skepticismus	18
1.3.3 Dezinformace.....	22
1.3.4 Online diskuze	23
2. Metodologická část.....	25
2.1 Dosavadní zpracování tématu.....	25
2.2 Cíl výzkumu	28
2.3. Metoda výzkumu	29
3. Analytická část	32
3.1 Souhrn analyzovaných dat.....	32
3.2 Analyzovaná data	32
3.3 Diskutovaná témata a narativy s nimi spojené	43
3.4 Typy zdržovacích argumentů	47
Závěr.....	50
Summary.....	55
Použitá literatura.....	57

Úvod

O klimatické změně jedná lidstvo již několik dekád. Během této doby se klima nadále mění, a ačkoliv se nárůst světových emisí daří oproti předpokladům zpomalovat, nedokážeme jej zastavit či dokonce snížit. A to i přesto, že víme všechno, co k tomu vědět potřebujeme. Že pokud chceme změnit destabilizaci klimatu, musíme provést největší společenskou, ekonomickou a technologickou transformaci od doby průmyslové revoluce. Konkrétnější představu v této věci však mají jen vědci a experti, zčásti pak aktivisté a někteří politici, veřejnost zcela minimálně. Příčina může tkvět v tom, že o změně klimatu komunikujeme způsobem, který dokáže oslovit pouze vybranou část společnosti.

Možná to není na první pohled zcela zjevné, ale Česká republika je pro světovou ochranu klimatu velice důležitým hráčem. Je jednou z nejprůmyslovějších zemí Evropy, která výrazně závisí na fosilních palivech. Co se týče produkce skleníkových plynů i emisí v přepočtu na obyvatele, umisťuje se naše republika na předních příčkách žebříčků, o desítky procent předbíháme Čínu a o stovky procent Indii. Čtyřicet procent našeho energetického mixu pochází z fosilních zdrojů, a i přes svou malou rozlohu patříme mezi největších vývozce elektrické energie na světě.

Na druhou stranu jsou Češi nejsvědomitější v třídění odpadů v rámci Evropy a před balenou vodou dávají přednost vodě kohoutkové. Současně jsou však po dekádách totalitních režimů nedůvěřiví vůči politickým elitám, skeptičtí ke společné změně a vyšším hodnotám. Dlouho se stavěli podezíravě také ke klimatické změně, což se ale v posledních letech mění a podíl těch, kteří zpochybňují existenci klimatické změny, klesl na jednotky procent. Většina obyvatel se shoduje, že změna klimatu je závažný problém, který by se měl řešit. Očekávají větší zapojení vlády, firem, médií a vědeckých institucí. Podle dostupných dat ale jen malá část společnosti sleduje debaty o problematice klimatu, málokdo má o ní dostatečné znalosti a na klimatické protesty reaguje většina společnosti s rezervou či až odmítavě. Dále se odmítavě staví ke zvyšování cen a daní kvůli ochraně klimatu. Dá se říci, že pro obyvatele České republiky je změna klimatu důležitým tématem, ze kterého mají obavy, zároveň ale mají obavy z plánů na její ochranu.

Je zvláštní, že ačkoliv jsme si vědomi všech hrozeb souvisejících se změnou klimatu a víme, jak můžeme tyto hrozby odvrátit, k žádným zásadním implementacím nedochází. Na vině může být špatná komunikace. Část populace klimatické situaci nerozumí a jiná část

vyvozuje závěry na základě nedostatečných nebo dokonce zavádějících informací. Tím roste polarizace a přibývá společenských konfliktů. Dalším činitelem v této věci je fakt, že samotné klimatické vědě rozumí málo expertů, ale ještě méně je těch, kteří rozumí společenským, politickým, ekonomickým, kulturním a psychologickým překážkám ochrany klimatu.

Ačkoliv člověkem způsobená klimatická změna dosáhla vědeckého konsenzu, nedosáhla ještě plného konsenzu sociálního. Ten je základním předpokladem pro ekonomickou a společenskou transformaci, která je pro řešení klimatické krize zásadní. Porozumění společenským debatám, identifikace veřejných hodnot, vnímání emocí a občanského chování je důležité pro stabilizaci nebo destabilizaci našeho klimatu.

Veřejná debata je v posledních letech komplexnější a intenzivnější. Často se odehrává v online prostředí, na sociálních sítích. Sociální sítě jako takové sice dokážou zkrátit vzdálenost mezi elitou a širokou masou, ale často tak činí za cenu kulturního a politického rozkolu.

Tato práce si dává za cíl prozkoumat a identifikovat specifika diskuzí o klimatické změně a jejích souvislostech v online prostředí. Ve své teoretické části přiblíží historické pozadí klimatických dohod, seznámí s českou klimatickou politikou a bude se věnovat postojům veřejnosti ke klimatické změně. V analytické části budou zkoumány diskuze na zpravodajských webech pod články o klimatických summitech, na kterých jsou klimatické dohody uzavírány, a ekvivalentní diskuze na sociálních sítích těchto zpravodajských webů. První část výzkumu podrobí příspěvky v diskuzích analýze z tematického hlediska a v návaznosti na to budou sledovány narativy a další specifika, která se v rámci daných témat objevují. Druhá část výzkumu bude analyzovat, jaké typy argumentů jsou používány pro oddalování klimatických řešení.

1. Teoretická část

1.1 Historie klimatických dohod a plánů

Vůbec první klimatická konference se uskutečnila v roce 1979 v Ženevě. Konferenci svolala Světová meteorologická organizace (World Meteorological Organization, WMO). Jednalo se převážně o vědeckou konferenci, jejímž výstupem bylo rozhodnutí o vzniku mezivládního panelu pro změny klimatu (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC). Roku 1988 tento panel skutečně ve spolupráci WMO a Programu OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme, UNEP) vznikl. IPCC je nezávislým orgánem, jehož úkolem je shromažďovat vědecké poznatky o klimatu a klimatické změně a každých pět let o nich vydat souhrnnou zprávu¹.

Dalším důležitým mezníkem byla v roce 1992 konference v Rio de Janeiru, které se někdy také říká „Summit Země“. Opět byla svolaná OSN a účastnilo se jí 172 zemí světa. Výstupem tohoto setkání byl vznik Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC), kterou ratifikovalo 196 států a která je platná dodnes. Na základě této úmluvy se od roku 1995 koná pravidelně každý rok² setkání smluvních stran, tzv. konference smluvních stran (Conference of Parties, COP).

Důležitou konferencí COP byla třetí v pořadí roku 1997 v Kjótu v Japonsku, jejímž výsledkem byl tzv. Kjótský protokol. Průmyslové země se v této dohodě zavázaly do roku 2012 snížit emise skleníkových plynů o 5,2 % oproti roku 1990. Kjótský protokol vstoupil v platnost až sedm let po svém vzniku. I když většina států, která si v rámci Kjótského protokolu nějaké cíle vytyčila, tyto cíle splnila, dá se samotná dohoda považovat za úspěch jen částečně. Problémem bylo tak trochu černobílé vidění světa a silné poukazování na viníky vysoké produkce emisí, což právě způsobilo, že se ke Kjótskému protokolu připojilo relativně málo států. Nicméně vstup Evropské unie do kjótských mechanismů byl novým podnětem ve vývoji klimatické politiky, který vedl ke zrychlení jejího spádu a ustanovení EU na vedoucí pozici. Během krátké doby se téma klimatické změny přeměnilo z okrajové záležitosti vědy na zásadní problematiku ochrany životního prostředí.

V následujících letech byly důležitými milníky rok 2005, kdy se začal formovat tzv. Systém EU pro obchodování s emisemi (European Union Emissions Trading System, EU

¹ Mezinárodní klimatické dohody. *Fakta o klimatu* [online]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/svetove-dohody>. [cit. 2023-11-09].

² Výjimkou byl rok 2020, kdy byla konference kvůli koronavirové pandemii odložena.

ETS), což je trh s uhlíkem založený na obchodním systému stanovujícím stropy emisí v energeticky náročných průmyslových odvětvích a odvětvích výroby energie. Dalším důležitým rokem byl rok 2010, kdy na COP16 vznikl nový klimatický fond. Do tohoto fondu měly přispívat rozvinuté země a z těchto peněz pak měla být financována klimatická opatření v průmyslově méně rozvinutých zemích. Celková výše příspěvků měla postupně narůstat až do roku 2020, kdy měly státy dohromady přispět částkou 100 mld dolarů ročně. Tento cíl však nebyl splněn a lhůta byla proto prodloužena do roku 2025.

Za průlomový se považuje rok 2015, kdy byla na COP21 v Paříži podepsána tzv. Pařížská dohoda³, a to všemi 195 smluvními stranami. Tato dohoda nahradila do té doby platný Kjótský protokol, narozdíl od kterého si nyní všechny státy stanovují vlastní, národní cíle pro ochranu klimatu. Dlouhodobý cíl této ochrany formulovala dohoda ve třech pilířích. Prvním pilířem je mitigace, zmírňování nebo zastavení změn klimatu. Cílem je udržet nárůst globální teploty výrazně pod 2 °C, ideálně jej zastavit na hranici 1,5 °C oproti době před průmyslovou revolucí. Dalším pilířem je adaptace, přizpůsobení se změnám klimatu, konkrétně zvyšování naší schopnosti se adaptovat a zároveň zajistit dostatek potravin. Třetím pilířem jsou finance, kdy upozorňuje na nutnost sladit finanční toky, řešit uhlíkové daně, emisní povolenky, ekologické půjčky nebo dotace. Pařížská dohoda je důležitým mezníkem multilaterální spolupráce, ve které se jednotlivé vlády zavázaly si každých pět let stanovovat nové a ambicióznější cíle a o těchto cílech a jejich plnění se vzájemně informovat.

Interdisciplinární charakter klimatických výzkumů volal po platformě, ve které se mohou vědci z různých oborů potkávat. Jak již bylo zmíněno, roku 1988 byl založen IPCC, Mezivládní panel pro změny klimatu, jako vědecký orgán Organizace spojených národů. Členem IPCC může být kterýkoliv stát, který je součástí Světové meteorologické organizace a zároveň v OSN. V současné době má IPCC 195 členských zemí a jeho úlohou je „na komplexním, objektivním, otevřeném a transparentním základě hodnotit vědecké, technické a socioekonomické informace důležité pro pochopení vědeckého základu rizik lidmi způsobených změn klimatu, jejich potenciálních dopadů a možností adaptace a zmírnění.“⁴ IPCC nedělá vlastní výzkum, ale zkoumá veškeré současné poznání, které shrnuje do výsledných zpráv. Tyto zprávy jsou sestavovány mnoha odborníky a vědci na dobrovolné

³ *The Paris Agreement* [online]. Dostupné z: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>. [cit. 2023-09-19].

⁴ PRINCIPLES GOVERNING IPCC WORK. *The Intergovernmental Panel on Climate Change* [online]. 1998. Dostupné z: <https://archive.ipcc.ch/pdf/ipcc-principles/ipcc-principles.pdf>. [cit. 2023-11-09].

bázi, poté jsou recenzovány zástupci vlád členských zemí IPCC. Představují nyní nejúplnější a nejobektivnější vědecké shrnutí problematiky klimatických změn. Historicky první zpráva IPCC byla publikována v roce 1990. Od svého počátku se každá z hodnotících zpráv skládá ze tří částí, které odpovídají jednotlivým pracovním skupinám panelu, jimiž jsou porozumění podstatě klimatických změn (WG I⁵), dopady změn a adaptace (WG II) a zmírnění dopadů těchto změn, již zmíněná mitigace (WG III).

V hodnotící zprávě z října roku 2018 IPCC uvedl, že celosvětový nárůst emisí skleníkových plynů nás dohnal na pokraj takových změn klimatu, které ohrožují život na Zemi. Panel odhadl, že lidská činnost způsobuje nárůst roční teploty o 1 °C ve srovnání s dobou předindustriální, a pokud růst překročí hranici 1,5 °C, povede k nevratné destrukci našeho ekosystému. Abychom takové změně zabránili, museli bychom do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů o 45 % oproti úrovni roku 2010. V roce 2019 se proto začala formovat Zelená dohoda pro Evropu⁶ jako rámec evropské klimatické politiky k dosažení ekologické transformace. Odsouhlasena byla v roce 2020 všemi členskými zeměmi EU, včetně České republiky. Jejím hlavním cílem je dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050. Jednou z jejích součástí je balíček Fit for 55⁷, ve kterém Evropská komise představila návrhy opatření, jak snížit emise skleníkových plynů o 55 % do roku 2030 oproti roku 1990. Evropská zelená dohoda v balíčku mnoha opatření přináší transformaci na spravedlivou a prosperující společnost s moderní a konkurenceschopnou ekonomikou, která efektivně využívá zdroje a která od roku 2050 nebude produkovat žádné emise skleníkových plynů. Není pouhou reakcí na změnu klimatu, ale také na vysoké znečištění životního prostředí, snižování biologické rozmanitosti a lineární fungování ekonomiky⁸.

V létě 2021 nabyl účinnosti Evropský právní rámec pro klima⁹, známý též jako Evropský klimatický zákon, který činí dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050 právně závazným. Členské státy jsou tedy zavázány přijmout všechna opatření na evropské úrovni, která jsou nezbytná pro dosažení stanovených cílů.

V květnu 2022 byl následkem narušení celosvětového trhu s energií způsobené

⁵ Z anglického Working Group.

⁶ *SDĚLENÍ KOMISE Zelená dohoda pro Evropu*. Online. EUR-Lex. 2019. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=SL>. [cit. 2024-01-15].

⁷ *Balíček „Fit for 55“* [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>. [cit. 2023-09-19].

⁸ RIFKIN, Jeremy. *Green Deal: strašák, nebo jedinečná šance? Povede probíhající klimatická krize k proměně společnosti a podnikání? Bezfosilní ekonomika může být díky úsporám a inovacím blíže, než se zdá*. Přeložil Alžběta POLIŠENSKÁ. Praha: Walden Press, 2021. ISBN 9788090801530.

⁹ *Evropský právní rámec pro klima*. Online. Evropská komise. Dostupné z: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_cs. [cit. 2024-07-21].

ruským vpádem na Ukrajinu Evropskou komisí přijat plán REPowerEU jako součást Zelené dohody pro Evropu. Jeho cílem bylo snížit závislost na ruských fosilních palivech a co nejrychleji pokročit v ekologické transformaci¹⁰. Mezi opatření, která mají pomoci tohoto cíle dosáhnout, patří diverzifikace dodávek energie, úspory energie, zajištění cenově dostupné energie a investice do obnovitelných zdrojů energie.

1.2 Česká klimatická politika

V České republice je tématem ochrany klimatu pověřeno Ministerstvo životního prostředí. Jeho program Politika ochrany klimatu¹¹ stanovuje cíle a opatření v oblasti ochrany klimatu tak, aby v návaznosti na povinnosti vyplývající z mezinárodních dohod (konkrétně jde o Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu, Pařížskou dohodu a další závazky, které vyplývají z legislativy Evropské unie) zajistila snížování emisí skleníkových plynů. Tato strategie je platná pro období od roku 2017 do roku 2030, s výhledem do roku 2050.

Politiku ochrany klimatu doplňuje Adaptační strategie ČR¹², která byla připravena na roky 2015 - 2030. Zhodnocuje předpokládané dopady změny klimatu a navrhuje konkrétní opatření v oblastech, ve kterých budou tyto dopady zásadní. Kromě jednotlivých vládních resortů se na vypracování tohoto dokumentu podílely další vědecké instituce, např. Centrum výzkumu globální změny AV ČR, Český hydrometeorologický ústav nebo Univerzita Karlova. Implementací Adaptační strategie ČR se pak zabývá Národní akční plán adaptace na změnu klimatu¹³.

Součástí klimatické politiky je také několik strategií zabývajících se konkrétními odvětvími. V roce 2015 byla schválena Státní energetická koncepce¹⁴ s plánem na následujících 25 let. Tato koncepce má zajistit spolehlivou, bezpečnou a k životnímu prostředí šetrnou dodávku energie pro potřeby obyvatel a české ekonomiky za přijatelných

¹⁰ REPowerEU. Online. Evropská komise. 2022. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_cs. [cit. 2023-11-09].

¹¹ Politika ochrany klimatu v ČR [online]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/\\$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf). [cit. 2023-09-19].

¹² Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. Online. Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie. [cit. 2024-07-21].

¹³ Národní akční plán adaptace na změnu klimatu [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_170116_NAP/%24FILE/NAP_material.pdf. [cit. 2023-09-20].

¹⁴ Státní energetická koncepce. Online. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/dokument158059.html>. [cit. 2024-07-21].

podmínek. Zároveň chce zajistit nepřerušené dodávky energie v krizových situacích v rozsahu, který je nezbytný pro fungování nejdůležitějších složek státu a pro přežití obyvatel. Současně cílí na zajištění stabilního a předvídatelného podnikatelského prostředí a bezpečnou energetickou infrastrukturu. V současné době je aktuálně platná energetická koncepce zastaralá a návrh její aktualizace byl v době psaní této práce vložen do připomínkového řízení.

Začátkem roku 2020 schválila česká vláda Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu¹⁵. Stěžejní část Vnitrostátního plánu tvoří pravidla pro dosažení cílů v oblasti snižování emisí, zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické účinnosti.

Protože Evropská komise vyzvala členské státy, aby v rámci plánu hospodářské obnovy na roky 2021–2023 směřovaly alespoň 37 % investic do zelené transformace, vznikl v Česku tzv. Národní plán obnovy¹⁶. Ten zahrnuje desítky reforem a investic v sedmi prioritních oblastech různé náročnosti a složitosti. Těmito oblastmi jsou Digitální transformace, Fyzická infrastruktura a zelená tranzice, Vzdělávání a trh práce, Instituce a regulace a podpora podnikání v reakci na Covid-19, Výzkum, vývoj a inovace, Zdraví a odolnost obyvatel a RepowerEU.

1.3 Postoje veřejnosti

Říká se, že co člověk, to názor. Oblast klimatické změny není výjimkou. Profesor Andrew J. Hoffman se přesto pokusil rozdělit různé lidské postoje do několika skupin¹⁷. První kategorii tvoří lidé „znepokojení“, kteří jsou nejvíce přesvědčeni o tom, že ke změně klimatu dochází, vidí, že je hrozbou pro ně osobně, a mají z ní velké obavy. Druhou skupinou jsou „zainteresovaní“, kteří jsou také přesvědčeni, že ke změně klimatu dochází, jsou si tím však méně jistí a vnímají ji méně jako osobní hrozbu než první skupina. Třetí skupinou jsou „opatrní“, ti jsou do jisté míry přesvědčeni, že ke změně klimatu dochází, ale jejich víra je poměrně slabá a mnozí říkají, že by mohli změnit názor. Další skupinu představují „neangažovaní“, kteří si vůbec nejsou jisti, že ke změně klimatu dochází a jsou skupinou,

¹⁵ *Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu*. Online. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vnitrostatni-plan-ceske-republiky-v-oblasti-energetiky-a-klimatu--252016/>. [cit. 2024-07-21].

¹⁶ *POZNEJTE NÁŠ PLÁN PRO MODERNÍ ČESKO*. Online. Národní plán obnovy. Dostupné z: <https://www.planobnovy.cz/>. [cit. 2024-07-21].

¹⁷ HOFFMAN, Andrew J. Climate Science as Culture War. *Stanford Social Innovation Review* [online]. 2012, 10(4), 30-37. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2944200>. [cit. 2023-10-23].

kteřá s největší pravděpodobností tvrdí, že by mohla snadno změnit názor. Pátou skupinou jsou lidé „pochybující“, kteří nevědí, zda ke změně klimatu dochází a nevidí ji jako osobní hrozbu. Poslední skupinou jsou „odmítající“, kteří jsou si jisti, že ke změně klimatu nedochází.

Podle psychologa Pera Espena Stoknese dlouhodobé výzkumy dokazují, že před pětadvaceti lety se lidé v bohatších demokratických státech klimatických změn obávali více než nyní. Máme k dispozici čím dál více vědeckých důkazů, závěrů IPCC či zpravodajských studií, ale veřejnost si z toho nic nedělá¹⁸. Tento zvláštní jev Stoknes přičítá tomu, že důsledky klimatických změn jsou časově i místně velmi vzdálené a lidé, kteří řeší primárně své bezprostřední problémy, jim nepřikládají důležitost. Podobně se ke vnímání klimatických souvislostí vyjadřuje také naturalista J. B. MacKinnon. Ten upozorňuje na jev zvaný „změnová slepota“, kdy v situaci, kdy jsme konfrontováni s důkazy, že věci byly kdysi zcela jinak, než je známe dnes, reagujeme nedůvěrou.

Okolností, která některé může predisponovat k tomu, aby v klimatické změny nevěřili, může být konflikt s hluboce zakořeněnými ekonomickými, politickými a sociálními názory. Protože nelze projevy počasí s jistotou nikdy přisoudit klimatické změně, máme tendenci si je vykládat podle svých předchozích názorů či předsudků. Pokud tedy považujeme klimatickou změnu za nesmysl, vnímáme počasí jako proměnlivé a extrémně přirozené, pokud věříme v klimatickou změnu, extrémní výkyvy počasí považujeme za důkaz rostoucí nestability klimatu. Těmto selektivním procesům se v psychologii říká konfirmační zkreslení. Jde o tendenci si aktivně vybírat pouze takové důkazy, které nám potvrzují naše znalosti, přesvědčení a postoje. Výzkumy v USA a Británii ukázaly, že toto zkreslení ovlivňuje, jak lidé interpretují extrémní projevy počasí a zároveň také vědu jako celek. Dalším možným zkreslením je heuristika dostupnosti, v jejímž důsledku lidé činí rozhodnutí podle důkazů, které mají právě po ruce. V klimatické diskuzi to znamená, že lidé nadhodnocují nebezpečí plynoucí z nedávných událostí a nebezpečí starších událostí přehlížejí.

Změna klimatu je celosvětovým problémem, který vyžaduje kolektivní reakci, a je tedy náchylná k tzv. efektu přihlížejícího. Tím rozumíme jev, kdy čím větší je počet lidí, u kterých předpokládáme, že vědí o určitém problému, tím nižší je pravděpodobnost, že

¹⁸ STOKNES, Per Espen. What We Think About When We Try Not To Think About Global Warming. Online. *ResearchGate*. 2015. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280683963_What_We_Think_About_When_We_Try_Not_To_Think_About_Global_Warming. [cit. 2024-01-18].

budou reagovat podle vlastního úsudku a spíše budou pozorovat chování ostatních. Pokud tedy identifikujeme nějaký problém, hledáme u lidí kolem nás sociální signály, podle kterých pak upravíme svou vlastní reakci. Tyto sociální signály se také mohou stát kodifikovanými pravidly, která určují očekávané nebo naopak nepatřičné formy chování. V klimatické debatě to může znamenat, že člověk, který má jiný názor na klimatickou změnu než většinová společnost, bude vyvažovat dvě různé hrozby. Tou první je nejistá hrozba klimatické změny jako takové, tou druhou pak velmi jistá a osobní hrozba, která vyplývá ze vzepření se sociální normě. I z tohoto důvodu se lidé často obklopují lidmi, kteří sdílí stejné přesvědčení, a čerpají z takových zdrojů, které jejich názory potvrzují nebo dokonce posilují. Tomuto chování říkáme tzv. uzavření se do bubliny či komnaty ozvěn.

K prakticky každému tvrzení klimatologů dnes existuje množství internetových stránek, které je vyvracejí. Člověk bez dostatečného odborného vzdělání není schopen posoudit podstatu celého problému. Neshody mezi lidmi s akademickým vzděláním poukazují na to, že důvěra v globální oteplování závisí na tom, jestli člověk přijímá autoritu a integritu vědeckého establishmentu, věří ve schopnost institucí a jednotlivých vědců nepodléhat konfirmačním zkreslením apod.

Vědci se snaží o sdělování faktů vyváženým jazykem bez emocí, to je však možná překážka v tom, aby u lidí téma klimatické změny vyvolalo nějaký zájem. S jazykem má potíže také samotný Mezivládní panel OSN pro změnu klimatu (IPCC). Schvalování jeho textů je dlouhým a vysoce zpolitizovaným procesem. A proto pak například používá termín „velmi pravděpodobný“ pro pravděpodobnost vyšší než 90 %, kterou ale čtenáři často chápou jak mnohem menší (i přesto, že je ve zprávě uvedena oficiální definice termínů).

Lidé se učí hodnotám, vytváří si svá přesvědčení a dávají smysl světu a svým životům na něm pomocí příběhů. Příběhy plní důležitou kognitivní funkci, jsou prostředkem, kterým dává náš emoční mozek smysl všem informacím, které nasbírá náš racionální mozek. Příběhy zároveň tvoří podstatu toho, proč je klimatická změna závažným problémem. U klasických příběhů jde o to, co člověka narativně uspokojí, a ne o to, co je důležité nebo pravdivé. Získávají váhu opakováním a často za důkaz jejich platnosti slouží shoda se sociální normou (stejně jako v případě různých nepravd). Za zdroje přesvědčivosti jsou považovány příčina, důsledek, pachatel a motiv. Nejpresvědčivější vyprávění v otázce klimatické změny jsou založena na strukturách vlád (pachatel), které hájí uhlíkovou daň (důsledek), aby rozšířily svou moc nad obyvateli (motiv), případně ropných miliardářů (pachatel), kteří financují popírání změny klimatu (důsledek), aby navýšily své bohatství

(motiv)¹⁹. Vyplývá z toho, že nezáživné vyprávění založené na faktech nemůže obstát vedle přesvědčivého vyprávění založeném na nepravdách.

Kromě samotných příběhů jsou důležitá také jednotlivá slova ve sděleních. Užití určitého slova spouští různé vzájemně provázané rámce a asociace. Je např. rozdíl ve vnímání spojení „uhlíková daň“ a „uhlíková kompenzace“. Jazyk komunikace klimatické změny se neustále vyvíjí a experimentuje se s novými slovními kombinacemi. Pojem „klima“ sám o sobě představuje jednoslovné označení širokého problému, zahrnujícího kromě samotné krize také klimatologu, skeptiky či popírače, slovo „uhlík“ je pojmem vžitým pro emise, které jej obsahují. Často jsou spuštěné rámce zavádějící, protože nás vyzývají k tomu nahlížet na klimatickou změnu jako na problém, který lze vyřešit či překonat, spíše než jako na nezvratnou situaci s otevřeným koncem, který můžeme řídit.

1.3.1 Česká veřejnost

Česká veřejnost je v otázce existence změny klimatu jednotná. K tomu, že v posledních 100 letech ke změně klimatu dochází, se podle výzkumu „Rozdělení svobodou: Klimatická změna z roku 2020“ přiklání 93 % dospělých obyvatel ČR, výzkum Sociologického ústavu AV ČR z roku 2021 dochází k číslu 84 %²⁰. Z dostupných výzkumů lze vyvodit pět skupin podle míry jistoty o změně klimatu. První a nejvíce zastoupenou skupinou s 34% populace jsou ti, kteří jsou přesvědčeni, nepochybují o existenci změny klimatu a vlivu člověka na ni. Druhá skupina se 22% populace jsou znepokojení, ti si nejsou jistí, ale o existenci změny klimatu nepochybují. Třetí skupina s 19% zastoupením je nejistá, změnu klimatu vnímá, ale její řešení by odložila. Čtvrtá skupina o 16% populace je skeptická, dle nich změna klimatu spíše není způsobena člověkem. Poslední skupina s 9% zastoupením populace je kritická, buď nevěří ve změnu nebo ji podle ní nezpůsobuje člověk. S postoji ke klimatické změně a roli člověka v ní je také svázána celková uhlíková stopa. Nejvyšší uhlíkovou stopu mají ti, kteří jsou kritičtí k tezi klimatické změny. S tím, jak roste znepokojení uhlíkovou stopou, pak také klesá celková stopa²¹.

¹⁹ MARSHALL, George. *Ani na to nemyslete: proč náš mozek ignoruje změnu klimatu*. Přeložil Tomáš KAČER. Klimax. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1024-5, str. 152.

²⁰ HANZLOVÁ, Radka. *Postoje české veřejnosti ke změně klimatu na Zemi* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2021. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5435-postoje-ceske-verejnosti-ke-zmene-klimatu-na-zemi-cervenec-2021>. [cit. 2023-09-07].

²¹ Rozdělení svobodou: Klimatická změna. *IRozhlas.cz* [online]. 2020. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/sites/default/files/uploader_unmanaged/rozdeleni_svobodou_k_210509-163355_cib.pdf. [cit. 2023-10-16].

Nakolik klimatická změna ovlivní životy jednotlivců a společnosti, v tom už tak jasno lidé nemají. Podle 86 % respondentů bude mít klimatická změna velký až zásadní vliv na celý svět, vliv na vlastní život či rodinu však připouští jen 39 %. To, že je změna klimatu poněkud vzdálená a abstraktní, podtrhuje i fakt, že zásadní dopady klimatické změny veřejnost vidí především ve světě (40 %), mnohem méně na úrovni ČR (20 %) nebo regionu (16 %), ve kterém žijí²². Ti, kteří dopady změny klimatu na ČR vnímají, je podle dat výzkumu Sociologického ústavu AV ČR považují spíše za negativní²³. Také podle výzkumu iniciativy Změna k lepšímu sice 58 % lidí uvedlo, že ví, co znamená Green Deal, pouhých 42 % z nich jej však vnímají pozitivně. Ti, kteří se jej obávají, poukazují na to, že „vše zdraží a ve výsledku to nebude zelenější“²⁴.

Předpokládá se, že se veřejná diskuse ohledně klimatické změny, obecné názory na ni a následné způsoby chování budou proměňovat, a to na úrovni velmi konkrétních otázek a jevů. Bude záležet na tom, jak budou lidé vnímat náklady na boj se změnou, jejich efektivitu, případně pak také ohrožení stávajícího způsobu života.

1.3.2 Klimatický skepticismus

K porozumění klimatické debatě v její celé šířce se nelze omezovat pouze na ty, kteří považují za nutné nějak zasáhnout do lidské činnosti, ale také vyslechnout ty, kteří tomuto zásahu oponují anebo je jim lhostejný. Názory lidí na klimatické změny ale i na další složité vědecké otázky jsou založeny na jejich dřívějších ideologických preferencích, osobních zkušenostech a hodnotách, z nichž všechny jsou silně ovlivněny jejich referenčními skupinami a jejich individuální psychologií. Místo abychom zkoumali složitý problém, často se prostě učíme, čemu naše referenční skupina věří, a snažíme se tato přesvědčení integrovat s našimi vlastními názory.

Na přelomu století vyvstala představa o vysoké míře nebezpečnosti změny klimatu a o dekádu později zřetelně narostla „skeptická populace“, která oteplování nepovažuje za vážný problém²⁵. V souvislosti s teorií o nastolování agendy bývá vznik a vývoj

²² Ibid.

²³ HANZLOVÁ, Radka. *Postoje české veřejnosti ke změně klimatu na Zemi* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2021. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5435-postoje-ceske-verejnosti-ke-zmene-klimatu-na-zemi-cervenec-2021>. [cit. 2023-09-07].

²⁴ ZMĚNA K LEPŠÍMU. *Co přinesl průzkum? Ne pro Green Deal, ale jeho cílům jednoznačně ano*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.klepsimu.cz/post/co-p%C5%99inesl-pr%C5%AFzkum-ne-pro-green-deal-ale-jeho-c%C3%ADl%C5%AFm-jednozna%C4%8Dn%C3%A9-ano>. [cit. 2024-01-25].

²⁵ VIDOMUS, Petr. Česká klimaskepse. Úvod do studia. *Sociální studia* [online]. 2016, 10(1), 95-127. Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5978/5090. [cit. 2023-10-16].

klimaskepticismu spojován s mediálním pokrytím témat týkajících se změny klimatu, především se zdůrazňováním konfliktů, které mohou vést k umělému posilování okrajových, tedy skeptických názorů. Sociolog Petr Vidomus považuje klimatický skepticismus za pokračování historicky starší tradice antienvironmentalismu či enviroskepticismu²⁶. Jejich jádro spočívá v popření existence nebo urgency environmentálních problémů. Environmentální skeptici proto zaměřují svou kritiku na ekologické vědy.

Z více či méně velké části populace zpochybňující závažnost změn klimatu je třeba odlišit aktivitu jedinců nebo skupin, které tak činí veřejně a soustavně. V takovém případě můžeme mluvit o klimaskeptickém aktivismu. Robert Bendord a Scott A. Hunt ve své práci „Interactional Dynamics in Public Problems Marketplaces”²⁷ definovali konkrétní strategie kontrarámování klimatických skeptiků. Na počátku je popření problému, např. popření samotného faktu oteplení. Tento fakt je častěji spíše uznáván než popírán, ale bývá zpochybňována jeho závažnost, třeba poukazováním na relativní důležitost jiných globálních problémů, případně na údajnou neexistenci konsenzu ohledně příčin a důsledků změn klimatu. Dalším krokem je kontraatribuce, popření průkaznosti hypotézy antropogenních příčin změn klimatu, kterou je třeba vidět v dlouhodobých klimatických cyklech, a následně kontraprognoza, která vyhodnotí, že se se změnou klimatu nedá nic dělat. Posledním krokem je pak útok na environmentální hnutí, jeho členy nebo případně konkrétní vědce, kteří jsou obviňováni z radikality, zaujatosti, hysterie, případně nějakou roli hraje agenda v pozadí.

Sociální filozof Charles Eisenstein připodobňuje klimaskepticismus v extrémní poloze k psychologii války. Univerzální taktikou vedení války je dehumanizace nepřítele. Taktéž ve standardním příběhu o klimatické změně je každý, kdo nevěří, že je způsobena člověkem, mentálně nebo morálně postižený. Klimatičtí skeptikové naopak obviňují vědce z neschopnosti a zkorumpovanosti. Na druhou stranu ale přílišný klimatický fundamentalismus přináší důsledky, které jsou v přímém rozporu s tím, čeho se environmentální a podobná hnutí snaží dosáhnout. Hlavním problémem je podle Eisensteina redukcionismus, kdy je složitá matrice příčin klimatické krize zjednodušována na jednoduchou, identifikovatelnou příčinu. V dnešním environmentálním diskurzu se tou

²⁶ Ibid.

²⁷ BENFORD, Robert D. ; HUNT, Scott A. Interactional Dynamics in Public Problems Marketplaces: Movements and the Counterframing and Reframing of Public Problems. In HOLSTEIN, James A. ; MILLER, Gale (eds.) *Challenges and Choices: Constructionist Perspectives on Social Problems*. 1. vyd. New York : Aldine de Gruyter, 2003, s. 153–186. ISBN 0-202-30696-8.

příčinou staly skleníkové plyny, hlavně oxid uhličitý²⁸. Eisenstein nabízí vlastní mapu konvenčního názorového spektra na klimatické změny. Na jejím počátku zmiňuje skeptický postoj, podle kterého žádné klimatické změny neprobíhají, nemluvě o globálním oteplování, a pokud tyto změny probíhají, nemají co dočinění s lidskou činností. Jestli mají něco s lidskou činností společného, rozhodně to není nebezpečné. Tento postoj si vysloužil označení „popírači“. Druhým postojem je „techno-optimismus“, pro který jsou klimatické změny jen dalším z problémů, které vyřešíme pomocí technologií. „Ortodoxní postoj“ zastává názor, že spalování fosilních paliv je vážným nebezpečím pro svět. Žádá snížit emise a omezit oteplování, jinak se zvýší mořská hladina, počasí se stane extrémnějším a přinese záplavy a sucha, neúrodu, hlad a masovou migraci, mořské i suchozemské ekosystémy budou zničeny. „Postoj klimatické spravedlnosti a změny systému“ je hlubším radikalismem, který propojuje klimatické změny s ekonomickým systémem a jeho sociálními, rasovými a ekonomickými problémy. A posledním je „klimatický katastrofismus“, který věří v to, že už je pozdě a katastrofickým klimatickým změnám nelze zabránit. Mírnější prognostici mluví o dramatickém krachu společnosti (zhroucení populace, sociopolitické nepokoje, úpadek úrovně technologií), extrémnější předpovídají zvýšení teploty o 6 až 10 °C, což bude mít za následek konec civilizace a vyhynutí lidstva.

Britský odborník na komunikaci George Marshall upozorňuje na to, že k jistému skepticizmu může dojít proto, že je problematika změny klimatu tzv. „zálužným problémem“²⁹. Jde o koncept kalifornských urbanistů Horsta Rittela a Melvina Webbera. Prosté problémy mají jasně definované příčiny, cíle a výstupy. Zálužné problémy jsou oproti tomu neúplné, komplexní, proměnlivé a paradoxní, neexistuje při nich jakási saturace informacemi do takové míry, aby se člověk mohl rozhodnout. Příkladem může být kromě zmíněné klimatické změny také terorismus nebo finanční krize.

Klimaskeptická scéna často využívá metody snažící se vytvořit formálně vědecké postupy. V rámci těchto metod používá vědecké argumenty a grafy, pořádá vědecké konference, zakládá vědecké instituty. Využívá i výstupy klasických klimatologů, které ale uvádí v jiných kontextech a s jinými výsledky. „Klimapopíračské hnutí je výsledkem situace, kdy nad etikou reference (jak dobře teorie vysvětluje empirickou evidenci) vítězí etika zájmů

²⁸ EISENSTEIN, Charles. *Klíma: nový příběh*. Přeložil Nataša FOLTÁNOVÁ, přeložil Eva LEŇOVÁ. Praha: Maitrea, 2021. ISBN 978-80-7500-565-6, str. 30.

²⁹ MARSHALL, George. *Ani na to nemyslete: proč náš mozek ignoruje změnu klimatu*. Přeložil Tomáš KAČER. Klimax. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1024-5.

(jak dobře teorie slouží mocenským, ideovým či ekonomickým cílům).”³⁰ Klimaskeptickou specialitou je prosté popírání zcela očividných nebo vědecky podložených jevů. Poměrně běžným klimaskeptickým tvrzením je, že globální oteplování je spiknutím za účelem tvorby nového globálního neokomunistického řádu.

Na Západě, především v USA, získávalo klimaskeptické hnutí silný vliv už od počátku devadesátých let. Podle některých studií, které klimaskepticismus v USA mapovaly³¹, se pro konzervativní hnutí stal environmentalismus vhodným terčem po pádu železné opony – „zelená hrozba” se stala náhradou za mizející „rudou hrozbu”³². Klimaskeptické hnutí u nás mělo ale oproti západu opožděný nástup, zřejmě i proto, že požadavky na snížení emisí plynoucích z Kjótského protokolu jsme dlouho plnili vlastně samovolně, a to kvůli propadu těžkého průmyslu po rozpadu Sovětského svazu. V Česku bylo téma klimatu od počátku omezené na odborné kruhy nebo případně na nevládní organizace, které se snažily téma zpopularizovat. S nástupem Václava Klause do prezidentské funkce se situace změnila. Václav Klaus navazoval na anglo-americký klimatický skepticismus, mísil populismus s konzervativními hodnotami, kdy proti sobě postavil obyčejný lid a zkažené elity a zároveň zdůrazňoval národní suverenitu a volný trh. Klimatické hnutí podle něj představovalo přímý útok na ekonomickou prosperitu a standardy demokracie. Klausovou strategií bylo znedůvěryhodnit vědce a aktivisty na základě jejich kolektivní identity, která je pochybná, zkorumpovaná a ideologizovaná. Současně se ve veřejném prostoru diskutovalo o neochotě přijímat nové regulace. Vstup ČR do Evropské unie v roce 2004 a tlak na implementaci evropské legislativy otevřel politické příležitosti českých ekologických organizací, podpořil europeizaci jejich aktivismu a původní zdroje financování nahradil systémem grantů. Energetická koncepce a environmentální legislativa Evropské unie se velmi záhy staly součástí českého právního řádu a není proto příliš překvapivé, že česká klimaskepse se silně překrývá s českým euroskepticismem.

Po konci Klausova prezidentského období lze sledovat ústup od jeho strategií, nicméně trendem klimatických skeptiků se stalo zpochybňování možnosti a účelnosti reakce na změny klimatu. Šlo především o tzv. technooptimismus, názor, že vývoj technologií nám

³⁰ PECKA, Vojtěch. *Továrna na lži: výroba klimatických dezinformací*. [Praha]: Alarm, 2023. ISBN 978-80-908712-2-9, str. 190.

³¹ DUNLAP, Riley E. a Peter J. JACQUES. Climate Change Denial Books and Conservative Think Tanks. *American Behavioral Scientist* [online]. 2013, 57(6), 699-731. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764213477096. [cit. 2024-01-25].

³² JACQUES, Peter J., Riley E. DUNLAP a Mark FREEMAN. The Organization of Denial: Conservative Think Tanks and Environmental Skepticism. *Environmental Politics*, 2008, roč. 17, č. 3, s. 349–385. ISSN 0964-4016.

pomůže žít bezpečněji a lépe, a tedy vyřeší klimatickou krizi jaksi svévolně. Postupem času se klimaskeptická debata přesunula z odborných kruhů do internetového prostoru. S tím vzrostla potřeba politiků a různých komentátorů zaujmout výrazná, v některých případech až radikální stanoviska. Debata o klimatu tak začala štěpit společnost i v tomto prostoru.

Čistě klimaskeptická organizace v České republice neexistuje, podobně jako v zahraničí zde fungují think-tanky, které mají určité zastoupení klimaskepsce ve svých agendách. Příkladem může být Centrum pro politiku a ekonomiku (CEP), Liberální institut, Klub Reformy.cz nebo Občanský institut. Avšak navzdory velikosti klimatické skepsce v českém prostředí a její silné pozici v politice zůstává většina české veřejnosti přesvědčena o změně klimatu³³. Veřejnost je sice znejistěna, ale její většina si klimatickou změnu uvědomuje a uznává výrazný podíl fosilních paliv na ní.

1.3.3 Dezinformace

Možná více než kterékoliv jiné bylo téma změny klimatu předmětem organizovaného šíření nepodložených informací. V kontextu výzkumu změny klimatu lze dezinformace spatřovat v typech chování a informacích, které zpochybňují dobře podložené teorie, případně pak v tom, že se pokoušejí zdiskreditovat klimatickou vědu. Tyto informace mohou být popsány jako klimatická „skepsce“, „kontrariánství“ nebo „popírání“. Podobným způsobem může být vykládán také klimatický alarmismus. V některých případech lze identifikovat množství dezinformací, které zahrnují přehnaná tvrzení o změně klimatu, která nejsou podporována vědeckou literaturou. Ve srovnání s klimatickým skepticismem však existuje zanedbatelné množství literatury o klimatickém alarmismu³⁴.

Protože je klimatická změna prokazatelně spojena s lidskou činností, a především s fosilním průmyslem, začal tento takřka souběžně protiofenzívu. Snažil se zpochybnit celou řadu konsenzů, od poznatků, že vůbec dochází k oteplování planety, přes jeho příčinu v nárůstu oxidu uhličitého v atmosféře, až po odmítání, že by mohlo globální oteplování způsobovat nějaké problémy³⁵. Současný historický výzkum prokazuje, že petrolejářské

³³ HANZLOVÁ, Radka. *Postoje české veřejnosti ke změně klimatu na Zemi* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2021. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5435-postoje-ceske-verejnosti-ke-zmene-klimatu-na-zemi-cervenec-2021>. [cit. 2023-09-07].

³⁴ TREEN, Kathie, Hywel WILLIAMS a Saffron O'NEILL. The rapid rise of social media over the past two decades has brought with it a surge in misinformation. *CarbonBrief* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.carbonbrief.org/guest-post-how-climate-change-misinformation-spreads-online/>. [cit. 2023-10-17].

³⁵ PECKA, Vojtěch. *Továrna na lži: výroba klimatických dezinformací*. [Praha]: Alarm, 2023. ISBN 978-80-908712-2-9.

společnosti vytvářely dezinformační kampaně už v 80. letech³⁶.

Výzkum socioložky Kathie Treen se zaměřil na síť a fungování aktérů zapojených do financování, vytváření a šíření dezinformací o klimatu. Podle něj začíná dezinformační síť financováním poskytovaným korporátními a filantropickými aktéry, kteří mají na změně klimatu vlastní zájem – zejména o fosilní paliva. Tyto peníze jdou různým skupinám zapojeným do výroby dezinformací. Tyto dezinformace pak opakují lidé na mocenských pozicích, jako jsou média, politici a prominentní blogeri, a odtud se dostanou k širšímu publiku³⁷.

Šíření dezinformací se prolíná s dalšími sociálními procesy. Jedním z nich je „homofilie“ – tendence lidí vytvářet sociální vazby s těmi, kteří jsou jim podobní. Toto chování je podporováno platformami sociálních médií, a to ve způsobu, jakým jsou doporučována nová spojení. Kolem ostře protichůdných postojů se mohou vytvářet různé komunity, což dále vede k polarizaci. Dalším faktorem, který může přispět k polarizaci, je způsob, jakým online sociální sítě propagují obsah. Ten bývá založený na tom, že je poutavý a v souladu s dříve prohlíženým materiálem, jedná se o tzv. „algoritmické zkreslení“ a zesiluje lidskou tendenci preferovat konzumaci informací, které odpovídají jejich systémům přesvědčení – známé jako tzv. „konfirmační zkreslení“. Všechny tyto faktory jsou přítomny v debatě o změně klimatu.

1.3.4 Online diskuze

Významná část veřejné komunikace se odehrává online. Online komunikace je jedním ze způsobů, jakým sdílíme svoji kulturu, víru, hodnoty či zvyky, virtuální komunity, které touto komunikací vznikají, přispívají ke kolektivní identitě. Komentáře pod různými články pomáhají čtenářům utvářet názory, postoje a soudy vůči diskutovaným tématům a umožňují jim také poznat, jaké o těchto tématech ve společnosti převládá veřejné mínění. Kritici diskuzí v online prostředí jsou naopak toho názoru, že jsou projevem hlasité menšiny, která veřejné mínění nereprezentuje. Toto prostředí bývá vzdáleno ideálům demokratické diskuze, bývá plné emocí, útoků a vulgarit častěji než racionálních argumentů. Někteří uvádějí, že

³⁶ FRANTA, Benjamin. Early oil industry disinformation on global warming. *Environmental Politics* [online]. 2021, 2021-06-07, 30(4), 663-668. ISSN 0964-4016. Dostupné z: doi:10.1080/09644016.2020.1863703. [cit. 2023-09-07].

³⁷ TREEN, Kathie, Hywel WILLIAMS a Saffron O'NEILL. The rapid rise of social media over the past two decades has brought with it a surge in misinformation. *CarbonBrief* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.carbonbrief.org/guest-post-how-climate-change-misinformation-spreads-online/>. [cit. 2023-10-17].

internetové prostředí podporuje utváření homogenních, názorově spřízněných komunit, tzv. názorových bublin, „kyberghett“, „informačních ostrovů“ či „komnat ozvěn“. V těchto komunitách si diskutující potvrzují své pohledy na různá témata. Často je v této souvislosti zmiňována tzv. názorová polarizace, převládání obvykle dvou krajních pohledů na konkrétní téma bez existence smysluplné diskuze mezi zastánci opačného pohledu, která bývá ještě umocněna technologickými aspekty internetu, jakými jsou například algoritmy nabízející nám takový obsah, který odpovídá našim zájmům a postojům.

To, o čem lidé přemýšlejí a o čem diskutují, je silně ovlivněno tím, o čem ve svých obsazích informují masová média. Tento proces tzv. nastolování agendy vychází z předpokladu, že důraz a význam, který je ze strany médií přikládán určitému tématu, ovlivňuje způsob, jakým toto téma vnímá a přijímá publikum.

Na začátku roku 2024 bylo v Česku 9,74 milionu uživatelů internetu, penetrace internetu byla 92,8 procenta. Konkrétně platforma Facebook měla podle údajů zveřejněných v reklamních zdrojích Meta ve stejném období v Česku 4,70 milionu uživatelů³⁸. O rok dříve internet užívalo 9,61 milionů uživatelů, Facebook užívalo 4,8 milionu z nich³⁹. V roce 2022 data ukazují 9,66 milionů uživatelů a 4,85 milionů jich používalo sociální síť Facebook⁴⁰.

³⁸ *DIGITAL 2024: CZECHIA*. Online. Datareportal.com. 2024. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-czechia>. [cit. 2024-05-15].

³⁹ *DIGITAL 2023: CZECHIA*. Online. Datareportal.com. 2023. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-czechia>. [cit. 2024-05-15].

⁴⁰ *DIGITAL 2022: CZECHIA*. Online. Datareportal.com. 2022. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-czechia>. [cit. 2024-05-15].

2. Metodologická část

2.1 Dosavadní zpracování tématu

Názory veřejnosti na klimatickou změnu v prostředí internetu se zabývalo několik vědců, ráda bych zde ve stručnosti přiblížila některé z výzkumů. Joop de Kraker se ve své práci „Internet public opinion on climate change: A world views analysis of online reader comments” zaměřuje na analýzu komentářů čtenářů na internetu v souvislosti s tématem klimatické změny. Studie sleduje to, jak lidé z různých částí světa vnímají a diskutují o této globální výzvě prostřednictvím online médií. Cílem studie bylo získat lepší pochopení veřejného názoru na klimatickou krizi a analyzovat, jak se mění různé perspektivy na základě lokace a kulturního kontextu respondentů. Dochází k závěru, že v online prostředí mezi komentáři lze v této věci sledovat majoritu spíše skeptických pohledů⁴¹.

Obsahovou analýzu klimaskeptických tvrzení včetně jejich kategorizace provedl tým Travise G. Coana a výsledky shrnul v práci „Computer-assisted classification of contrarian claims about climate change”⁴². Výzkumníci využili sofistikované techniky analýzy textu a strojového učení ke zkoumání obsahu a struktury kontroverzních tvrzení a jejich analýza zdůraznila klíčové argumenty a témata, která se opakují v diskuzích. Definovali 5 klimaskeptických kategorií - odmítání klimatické změny, odmítání klimatické změny jako způsobené člověkem, zlehčování důsledků klimatické změny, odmítání klimatických řešení jako fungujících a nedůvěra v klimatickou vědu a její vědce.

Podobně se poměrem mezi podpůrnými a zpochybňujícími komentáři zabývala Stefanie Walter v práci „Echo Chambers of Denial: Explaining User Comments on Climate Change”⁴³. Studie se soustředila na tzv. „echo chambers of denial“, což jsou online komunitní skupiny, ve kterých se sdružují lidé s podobnými názory a kteří si navzájem potvrzují své postoje a přesvědčení o neexistenci změny klimatu. Cílem studie bylo prozkoumat, jak a proč se tyto skupiny formují a jak ovlivňují diskuzi a veřejné vnímání

⁴¹ DE KRAKER, Joop; KUIJS, Sacha; CÖRVERS, Ron a OFFERMANS, Astrid. Internet public opinion on climate change: a world views analysis of online reader comments. Online. *International Journal of Climate Change Strategies and Management*. 2014, roč. 6, č. 1, s. 19-33. ISSN 1756-8692. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/IJCCSM-09-2013-0109>

⁴² COAN, Travis G.; BOUSSALIS, Constantine; COOK, John a NANKO, Mirjam O. Computer-assisted classification of contrarian claims about climate change. Online. *Scientific Reports*. 2021, roč. 11, č. 1. ISSN 2045-2322. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/s41598-021-01714-4>.

⁴³ WALTER, Stefanie; BRÜGGEMANN, Michael a ENGESSER, Sven. Echo Chambers of Denial: Explaining User Comments on Climate Change. Online. *Environmental Communication*. 2018, roč. 12, č. 2, s. 204-217. ISSN 1752-4032. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17524032.2017.1394893>.

klimatických změn. Výsledky výzkumu naznačují, že uživatelé v takových skupinách jsou náchylnější k ignorování vědeckých důkazů o změně klimatu a více se spoléhají na emocionální argumenty a konspirační teorie.

Klasifikaci uživatelského chování v závislosti na obsahu zprávy provedl Hywel T. P. Williams ve výzkumu „Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change”⁴⁴. Williams analyzuje síťovou strukturu diskuzí, identifikuje klíčové hráče a skupiny s větším vlivem a zkoumá, jak se informace šíří a jak jsou filtrovány v rámci této sítě. Potvrdil v něm silnou homofilii v interakcích mezi polarizovanými „aktivistickými“ a „skeptickými“ skupinami a méně častý výskyt smíšených komunit se sníženou polarizací.

Narativy, které se objevují v mediálních sděleních v Maďarsku, sledovala Kata Balint ve studii „Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits”⁴⁵. V období od začátku roku 2019 do začátku roku 2021 se svými kolegy analyzovala 54 facebookových stránek maďarských médií a předních mediálních odborníků. Z tohoto datového souboru určili 16 narativů, které následně seskupili do čtyř skupin. V první skupině tzv. „Negativního příběhu” se objevovalo 6 narativů, které byly kategorizovány jako překážky v diskuzi o klimatu. Narativ „Anti-Greta” byl použit k popisu příspěvků, které zpochybňují nebo osobně útočí na klimatickou aktivistku Gretu Thunbergovou. „Anti-Climate Movement” popisoval příspěvky, které vykreslují klimatické hnutí v negativním světle. „Protiopoziční narativ” odkazoval na příspěvky, které kritizují zelené pozice nebo iniciativy opoziční strany, politika nebo jednotlivce. „Anti-EU” narativ popisoval příspěvky, které pojednávají o postojích nebo opatřeních přijatých Evropskou unií, členskými státy a/nebo vůdci v souvislosti se změnou klimatu, často s negativním podtextem. Příběh o „Kulturní válce” spojuje změnu klimatu a klimatické hnutí s dalšími spornými aktéry a problémy (spotřeba masa, migrace, komunita LGBTQ+, Black Lives Matter apod.). „Skeptickým narativem” pak byly kategorizovány příspěvky, které otevřeně zpochybňují vědu o antropogenní změně klimatu a jejích dopadech. Ve druhé, tzv. „Vládní skupině” byly zahrnuty tři hlavní narativy týkající se

⁴⁴ WILLIAMS, Hywel T.P.; MCMURRAY, James R.; KURZ, Tim a HUGO LAMBERT, F. Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change. Online. *Global Environmental Change*. 2015, roč. 32, s. 126-138. ISSN 09593780. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.03.006>.

⁴⁵ BALINT, Kata. *Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits*. Online. Institute for Strategic Dialogue. 2021. Dostupné z: https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/climate-change-reporting-in-hungary-the-evolving-nature-of-messaging-among-government-affiliated-media-and-pundits/. [cit. 2024-05-16].

klíčových vládních sdělení souvisejících s tématem klimatických změn. Narativ „We Are the Champions” popisuje příspěvky, které prezentují Maďarsko jako šampiona v boji proti klimatu a zároveň pozitivně rámuje národní a místní iniciativy vlády v oblasti klimatu. Narativ „Zelené konzervativní ideologie” odkazoval na příspěvky odrážející myšlenku, že ochrana životního prostředí je ze své podstaty pravicová, konzervativní a křesťanská hodnota. Příspěvky v rámci narativu „Pollutants to Pay” zdůrazňovaly odpovědnost ostatních členských států EU, zemí a nadnárodních korporací v boji proti změně klimatu. Skupina „Pozitivního narativu” se soustředila kolem zpráv, které by mohly být vykládány jako posun v diskusi o klimatu. Narativ „Vyprávění o důsledcích” zahrnoval příspěvky, které se týkají dopadů změny klimatu a zvyšují povědomí o tomto problému a také o úloze, kterou má lidská činnost na životní prostředí. „Pozitivní iniciativy” popisovaly příspěvky, které prezentují pozitivní iniciativy prováděné různými subjekty za účelem zmírnění změny klimatu, a to jak v Maďarsku, tak v zahraničí. Patří sem i jednání velkých korporací, které by se v mnoha případech dalo klasifikovat jako greenwashing. Třetím pak byly příspěvky v rámci „Co dělat?” narativu, které pojednávaly o možnostech zmírnění změny klimatu. Poslední identifikovanou skupinou byla „Energetika”. Příspěvky označené jako „Pro-nukleární” byly pro podporu jaderné energie, včetně její propagace jako čistého zdroje energie. Příspěvky, které obhajovaly využívání solární energie, byly seskupeny do narativu „Pro-Solar”. Narativ „Anti-Renewables” popsal příspěvky, které argumentují proti využívání obnovitelných zdrojů energie. A konečně příspěvky zdůrazňující negativní aspekty větrné energie byly kategorizovány jako „Anti-Wind”.

Dále bych ještě šířeji zmínila práci „Discourses of climate delay”⁴⁶ Williama F. Lamba, ve které odhalil typy argumentů, které oddalují kroky proti klimatické krizi. Na základě svých zjištění vytvořil čtyři diskurzy s podkategoriemi. Prvním diskurzem je „Převádění odpovědnosti na někoho jiného” a patří sem tzv. „Whataboutismus” (jiné země nebo státy produkují více emisí skleníkových plynů, a proto nesou větší odpovědnost za přijetí opatření), „Individualismus” (přesměrovává opatření v oblasti klimatu od systémových řešení k individuálním opatřením), „Výmluva free ridera” (pokud všichni jednotlivci, průmysl nebo země neprovedou snížení emisí společně, budou mít někteří větší prospěch z opatření ostatních). Druhým diskurzem je „Tlak na netransformativní řešení”,

⁴⁶ LAMB, William F.; MATTIOLI, Giulio; LEVI, Sebastian; ROBERTS, J. Timmons; CAPSTICK, Stuart et al. Discourses of climate delay. Online. *Global Sustainability*. 2020, roč. 3. ISSN 2059-4798. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/sus.2020.13>

který tvrdí, že není třeba až příliš zásadních zásahů pro nějakou změnu. Patří sem „Technologický optimismus” (technologie nám v budoucnu pomohou klimatickou změnu vyřešit), „Mnoho mluvit a málo činit” (státy či průmysl si stanoví jednoduché cíle, aby se mohly prohlásit za leadery v boji proti změně klimatu), „Řešení fosilních paliv” (průmysl fosilních paliv je součástí řešení klimatických změn) a „Ne omezením” (měli bychom prosazovat pouze dobrovolné politiky a neomezovat nařízeními). Třetím definovaným diskurzem je „Důraz na stinné stránky”. Tento diskurz je založen na předpokladu, že stinné stránky klimatických opatření nesou pro společnost ještě větší zátěž než důsledky nečinnosti. Konkrétními podkategoriemi jsou „Politický perfekcionismus” (nepřiměřená opatrnost při nastavování ambiciózní úrovně klimatické politiky, aby nedošlo ke ztrátě veřejné podpory), „Apel na blahobyt” (extrémní tvrzení, že klimatická politika ohrožuje základní živobytí a životní úroveň) a „Apel na sociální spravedlnost” (posouvá sociální dopady do popředí politických diskusí a označuje přechod na obnovitelné zdroje energie jako zatěžující a nákladný pro společnost). Posledním diskurzem je „Kapitulace”, která zpochybňuje proveditelnost zmírnění klimatické změny. Podkategorie „Nemožnost změny” rovnou odsuzuje konečnou realizaci k nezdaru, a tzv. „Osudovost” tvrdí, že jakékoli akce, které podnikneme, jsou příliš malé a příliš pozdě.

2.2 Cíl výzkumu

Z výše zmíněné studie Katy Balint bude vycházet první část mého výzkumu, kde podrobím příspěvky v diskuzích analýze z tematického hlediska. V návaznosti na to budou sledovat narativy a další specifika, která se v rámci daných témat objevují. Druhá část výzkumu se bude odkazovat na práci Williama F. Lamba a bude analyzovat, jaké typy argumentů jsou používány pro oddalování klimatických řešení.

Pro tento výzkum byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jaká témata se v diskuzích objevují a jaké narativy lze v jejich rámci vysledovat?
2. Jaké v diskuzích existují typy argumentů používaných v rámci diskurzu klimatického zdržování?

Za výzkumný vzorek byly zvoleny komentáře ke článkům věnujícím se tématu klimatických konferencí uveřejněných na platformách Novinky.cz a iDnes.cz a jejich ekvivalentech na sociální síti Facebook. Oba zmíněné zpravodajské weby patří podle dat

Netmonitor pro rok 2023 mezi top 3 nejnavštěvovanější zpravodajské weby⁴⁷. Zkoumanými konferencemi byla konference COP27 v Šarm-aš Šajchu v období od 6. do 20. listopadu 2022 a konference COP28 v Dubaji v období od 30. listopadu do 12. prosince 2023. Klíčovými slovy pro identifikaci článků nebo facebookových příspěvků jsou termíny „COP“, „summit“ a „klima“.

Data budou analyzována až do momentu teoretické saturace. Ten nastává tehdy, kdy již nejsou získávány nové informace a data se opakují. V této fázi lze rozpoznat, že již není nutné provádět další analýzu, protože již byla dosažena maximální hloubka poznání daného tématu.

2.3. Metoda výzkumu

Z podstaty zkoumaného problému jsem pro zodpovězení výzkumných otázek zvolila metodu zakotvené teorie. Tato metoda je metodou kvalitativní, používá se k vyvozování teoretických konceptů z empirických dat a zaměřuje se na porozumění zkušenostem a chování jednotlivců i skupin v jejich přirozeném prostředí. Je to teorie induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje, tedy se vytváří až po shromáždění analyzovaných údajů⁴⁸. Zakotvená teorie se zaměřuje na identifikaci základních kategorií a konceptů v datech a na vytvoření teoretického rámce, který vysvětluje vztahy mezi těmito kategoriemi.

Základní jednotkou analýzy je pojem. Jde o označení jednotlivé události nebo výskytu jevu. Aby teorie co nejvíce odpovídala realitě studovaného problému, je nutné umět rozpoznat, co je ve zkoumaných datech důležité a dát tomu smysl. Výzkumník musí být tzv. teoreticky citlivý, musí být dobře obeznámen s odbornou literaturou a zároveň mít osobní a profesní zkušenost. Teoretická citlivost se v kontextu výzkumu odkazuje na schopnost teoretického rámce nebo modelu identifikovat a interpretovat klíčové aspekty zkoumaného jevu či problému. Jedná se o schopnost teorie přinést nové poznatky a stavět na existujících základech, čímž má potenciál přispět k hodnotě výzkumu a jeho aplikacím. Teoretická citlivost je zásadní pro validitu a relevanci výzkumu, protože umožňuje hlubší porozumění zkoumané oblasti a konstrukci konceptuálních hypotéz či výzkumných otázek. Pro zajištění co největší reality výzkumu je nutné se v jeho průběhu ptát, o čem sesbíraná data vypovídají,

⁴⁷ *Návštěvnost českých zpravodajských webů se loni dál snížila*. Mediaguru. 2024. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2024/01/navstevnost-ceskych-zpravodajskych-webu-se-loni-dal-snizila/>. [cit. 2024-05-16].

⁴⁸ STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-x, str. 14.

být co nejskeptičtější vůči počátečním kategoriím či hypotézám a dodržovat správný výzkumný postup. Ten v prvním kroku spočívá v otevřeném kódování, fázi, kdy se sesbírané údaje označují a kategorizují. Během konceptualizace provádíme rozbor události, věty či odstavce, načež tomuto jevu přiřadíme reprezentativní pojem. Postupně mezi sebou další jevy porovnáváme a podobným jevům přiřadíme stejné pojmy. Po identifikaci určitých jevů mohou být pojmy seskupovány kolem nich. Tento proces nazýváme kategorizací. Každá kategorie má své pojmové označení, které by však mělo být abstraktnější než pojmy v rámci každé jednotlivé kategorie. Označení jednotlivých kategorií by mělo co nejvíce souviset s údaji, které zastupují, může je vymyslet badatel sám, může si vypůjčit pojem z odborné literatury, případně použít tzv. „in vivo” kód (chytlavá slova, která v podkladových datech použili sami informátoři). Ke správnému rozvoji jednotlivých kategorií pomáhá důmyslná specifikace jejich vlastností, znaků či charakteristik jevu. Každá taková vlastnost je dále škálovatelná, tzn. že má dimenzionální profil, seskupením několika takových profilů vzniká pravidelnost neboli vzorec, která je odhalena v závěrečné fázi analýzy⁴⁹.

Jakmile jsou údaje v rámci otevřeného kódování kategorizovány, nastává fáze axiálního kódování. Ta spočívá v uspořádání kategorií novým způsobem pomocí vytváření spojení mezi nimi. Vznikají subkategorie, které se k původním kategoriím vztahují. Ve fázi axiálního kódování je toto vztahování se prováděno pomocí tzv. paradigmatického modelu. Kategorie se identifikují prostřednictvím podmínek, které je způsobují, v kontextu, v rámci něhož působí, strategií jednání a interakce, pomocí nichž jsou zvládnuty, a následků těchto strategií. Při axiálním kódování jsou kladeny otázky, které mají charakter zjišťující typ vztahu.

V poslední fázi selektivního kódování jsou kategorie integrovány do zakotvené teorie. Tato integrace se příliš neliší od axiálního kódování, analýza se však provádí na abstraktnější pojmové úrovni. Zpočátku je vytvořen analytický příběh o ústředním jevu výzkumu, na který se pak k centrálním kategoriím pomocí paradigmatu navážou subkategorie a rozvinou se ve smyslu jejich vlastností.

Protože jsem chtěla zjistit, v jakých souvislostech se o změně klimatu diskutuje, zahrnuji do analýzy nejen jednotlivé komentáře, ale vždy také článek nebo facebookový příspěvek. U těch jsem vždy identifikovala převažující téma, kterému se věnoval. Abych dodržela správný postup výzkumu a neovlivňovala data svým vlastním názorem a znalostmi tématu, zaujala jsem úmyslně naivní postoj a předpokládala jsem, že

⁴⁹ Ibid.

většina stran v diskuzi je kompetentní, inteligentní a upřímná.

3. Analytická část

3.1 Souhrn analyzovaných dat

V rámci práce bylo celkem analyzováno 5 626 komentářů k 22 článkům na zpravodajských webech Novinky.cz a iDnes.cz a jejich ekvivalentech na sociální síti Facebook. Nejméně komentářů, konkrétně 14, bylo součástí diskuze pod článkem z 13. listopadu 2022 na webu iDnes.cz „Jak využít klimatické krize. Rusko poslalo na summit své oligarchy“⁵⁰. Naopak nejvíce pak uživatelé přispívali v diskuzi ke článku na Novinky.cz dne 2. prosince 2023 „Fiala v Dubaji vyzval k „jaderné renesanci“, přislíbil miliony do nového fondu“⁵¹ a to 2 185 příspěvků. Lze konstatovat, že ne zcela všechny články zveřejněné na webech daných provozovatelů se objevily také na jejich sociální síti Facebook, z celkových 17 webových článků jich bylo pouze 5 zveřejněno také na Facebooku. Zároveň se pod facebookovými články rozvinula méně objemná diskuze než pod články webovými, konkrétně šlo o 598 facebookových příspěvků oproti 5 028 příspěvkům v rámci diskuzí ve webovém prostředí. V porovnání obou mediálních provozovatelů se více diskutovalo na portálu Novinky.cz, konkrétně 4807 příspěvků oproti 819 příspěvkům na iDnes.cz.

3.2 Analyzovaná data

Nejstarším zkoumaným článkem byl „Klimatická konference COP27 v Egyptě projedná kompenzace chudším zemím“⁵² z 6. listopadu 2022. Článek popisoval jednání o zřízení kompenzačního fondu, pomocí kterého budou bohaté státy pomáhat těm chudším, ohroženým klimatickými změnami. V relativně malém množství příspěvků lze vysledovat spíše negativní postoje, od tvrzení, že konference nejsou k ničemu dobré, jakékoliv kompenzace jsou vyhozenými penězi a že ony chudší státy se v otázce klimatické změny nesnaží implementovat nějaká řešení, přes výtky směrem k tomu, že účastníci konference létají letadly, což je velmi emisně náročné, a poukazování k možnosti online konferencí,

⁵⁰ Jak využít klimatické krize. Rusko poslalo na summit své oligarchy. Online. *iDnes.cz*. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/klimaticka-konference-cop27-rusti-oligarchove.A221113_072759_zahranicni_knn. [cit. 2024-07-12].

⁵¹ Fiala v Dubaji vyzval k „jaderné renesanci“, přislíbil miliony do nového fondu. Online. *Novinky.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-fiala-v-dubaji-vyzval-k-jaderne-renesanci-prislibil-miliony-do-noveho-fondu-40452841>. [cit. 2024-07-12].

⁵² Klimatická konference COP27 v Egyptě projedná kompenzace chudším zemím. Online. *Novinky.cz*. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-klimaticka-konference-cop27-v-egypte-projedna-kompenzace-chudsim-zemim-40413738>. [cit. 2024-07-12].

k poměrně radikálnějšími požadavkům na snížení světové populace nebo zrušení instituce OSN. Někteří připisovali zřízení kompenzačního fondu pouze snaze získat peníze z bohatých států, v extrémnější formě se vyjadřovali tak, že o klima v této věci vůbec nejde. Dle některých klimatu pomůže spíše ukončení války na Ukrajině nebo zřízení stabilních zdrojů energie. Objevily se také příspěvky, které považují oteplování za přirozený a přirozeně se opakující proces, proti kterému nemůžeme nic dělat.

Následujícího dne vyšel na iDnes.cz článek „Řítíme se do klimatického pekla, řekl Guterres na klimatické konferenci“⁵³, jehož podstatou bylo vyjádření generálního tajemníka OSN Antónia Guterrese, že lidstvo musí v boji s globálním oteplováním začít spolupracovat, nebo zahyne. K vyjádření tajemníka se objevovaly negativní komentáře, byl označován za lháře, který ničí ekonomiku na celém světě, zastrahuje chudé obyvatelstvo, nestará se o to, co má, je klimafanatikem, kvůli kterému se řítíme do energetického pekla, případně šíleným portugalským socialistou, který je pohromou pro OSN. Na adresu OSN se vyskytly výtky, že tato organizace nic nedělá, nebo že jejím úmyslem je řešit problémy planety uměle vyvolaným hladomorem, a to kvůli prosazování biopotravin, které mají nižší výnosy a potřebují tedy více plochy. Evropská unie klimatickou změnu řeší oproti ostatnímu světu velmi drasticky, ačkoliv je v celkovém součtu emisí skleníkových plynů na 8 % celosvětové produkce. Je přirovnávána k našemu bývalému socialistickému zřízení, snaží se o uniformitu v názorech a postojích, ale v sexuálních úchylnkách, osobním výběru pohlaví a náboženství připouští diverzitu. Pochvalné komentáře směrem k EU se týkaly snížení závislosti na palivech a technologiích z Ruska, snížení závislosti na fosilních palivech a svoboda projevu na vysoké úrovni. Nicméně snižování emisí není v situaci rozvratu energetické politiky v Evropské unii dle některých na místě, případně nemá vůbec na nic vliv. Objevily se i připomínky o klimatické změně jako přirozeném cyklu planety, se kterým si příroda poradí nebo v rámci něž část populace vymře. Pro některé oteplení o 1,5 °C během 100 let nepředstavuje žádný problém, považují jej za lepší variantu než novou dobu ledovou. Protože byl v článku zmíněn také výrok premiéra Fialy ohledně závazku snížit emise metanu do roku 2030 o 30 %, byl premiér terčem osobních útoků, část diskutujících se věnovala tématu produkce metanu, který nejvíce uniká při těžbě ropy a plynu a Česká republika tedy nepatří mezi významné polutanty v této oblasti. Podle některých by zachycování metanu

⁵³ Řítíme se do klimatického pekla, řekl Guterres na klimatické konferenci. Online. *IDnes.cz*. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/klima-metan-emise-petr-fiala-cop27-egypt-cesko-konference.A221107_092647_zahranicni_erb. [cit. 2024-07-12].

mohlo pomoci ochladit atmosféru, podle některých by bylo nutné vybijet stáda krav, a to by vedlo k likvidaci českého zemědělství a potravinové bezpečnosti, snížení životní úrovně obyvatelstva a jeho ovládnutí elitami. Diskutující rozporovali účinnost opatření při dovozu masa z Jižní Ameriky nebo Austrálie. Objevily se názory na neúčinnost boje s větrnými mlýny místo přizpůsobení se klimatické situaci, radikálnější výroky mluvily o tupém zeleném pekle budovaném aktivistickými fanatiky. Nechybělo poukazování na fakt vysoké ekologické stopy při přepravě účastníků konference letadly.

8. listopadu 2022 uveřejnil web iDnes.cz článek „Vyústění energetické krize může být i pozitivní, řekl premiér Fiala v Egyptě“⁵⁴ o snížení závislosti Evropy na ruském plynu a fosilních palivech obecně. I v této diskusi byl český premiér terčem osobních útoků, diskutující jej obviňovali z přílišné náklonnosti Ukrajině, posmívali se jeho gestikulaci rukou nebo změně z dřívějšího rezolutního euroskepticismu k poklonkování Německu. Hodnotili stávající energetickou a politickou situaci tak, že si Evropská unie s Německem vybudovala energetickou závislost na ruském plynu, která následně vedla k rozpoutání ukrajinské války. Účastníci diskuze nechápali, proč by měl být ekologičtější a lacinější dovoz ropy a plynu z USA a Spojených arabských emirátů oproti dopravě potrubím z Ruska. I zde se objevovaly pochybnosti nad účelem konference, je velkou ekologickou zátěží a pro některé jen platformou pro žádost chudých zemí o další peníze od států bohatých. Skeptické názory zpochybňovaly existenci klimatické změny, v extrémním případě podle nich klimatická opatření povedou k likvidaci evropského průmyslu a návratu do prvobytně pospolné společnosti.

Jediným dnem, kdy se článek věnující se tématu klimatické konference objevil na všech čtyřech platformách, byl 10. listopad 2022. Články se týkaly nedostatku jídla a pití na konferenci a dlouhých front k jeho získání, např. článek na Novinky.cz „Delegáti klimatické konference v poušti si stěžovali na nedostatek jídla“⁵⁵. Diskuze pod nimi se věnovaly tématu jídla skrze nošení vlastních svačín (obvykle byl doporučován řízek s chlebem), navádění ke konzumaci hmyzu anebo nutnosti hladovět pro záchranu světa. Srovnávali potravinovou dostupnost pro delegáty a pro ostatní obyvatele země, přáli by jim ještě vypnout klimatizaci a nesvítit elektřinou. Jiní kontrovali, že v zemi, kde se žije dost střídavě, je zátěží pořádat

⁵⁴ Vyústění energetické krize může být i pozitivní, řekl premiér Fiala v Egyptě. Online. *IDnes.cz*. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/egypt-konference-o-klimatu-premier-petr-fiala.A221108_063202_zahranicni_misl. [cit. 2024-07-12].

⁵⁵ Delegáti klimatické konference v poušti si stěžovali na nedostatek jídla. Online. *Novinky.cz*. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-delegati-klimaticke-konference-v-pousti-si-stezovali-na-nedostatek-jidla-40414124>. [cit. 2024-07-12].

konferenci pro 195 delegací. Součástí diskuzí se stal termín „kongresová turistika” a bylo poukazováno na možnost organizace konferencí online s přesvědčením, že je časově a finančně úsporná a ekologická. Na to bylo reagováno poukázáním na energetickou zátěž pro počítače a datové spojení. Dále diskutující vyčítali účastníkům konference létání letadly, považovali je za pokrytce, ekoparazity či klimafanatiky. OSN se fanaticky zaměřuje na snižování emisí, nepodporuje podpůrné technologie jako jadernou energetiku nebo GMO, ale na druhou stranu slouží alespoň jako platforma pro komunikaci. Radikálně komentující obviňovali strany podporující rudozelený komunismus z likvidace evropského autoprůmyslu a blížícího se dovozu produktů z rudé Číny. Požadovali zrušit emisní povolenky a zelený mor. Příspěvky, které obhajovaly situaci v Egyptě, se odvolávaly na válku na Ukrajině, kvůli které jsou omezeny dodávky potravin, a ti, kteří hájili nespokojenost účastníků se zásobováním na akci, poukazovali na to, že tito účastníci řeší záležitosti s potenciálem vlivu na celý svět a neměli by tedy stát fronty na jídlo či vodu. Zmíněna byla také Čína jako sabotér klimatických opatření i jako progresivní stát, který instaluje obnovitelné zdroje energie. V neposlední řadě nelze opomenout příspěvky týkající se menšin, konkrétně o českém delegátovi snědé pleti hodně špatně hovořícím česky, či o doprovodu premiéra Fialy v osobě klimatického a LGBTQ+ aktivisty Kryštofa Stupky.

Článek zabývající se vyjádřením amerického prezidenta Joe Bidena o klimatické krizi jako existenční hrozbě pro celou planetu „Naší planetě jde o život, řekl Biden na klimatické konferenci. V publiku se zvedli aktivisté”⁵⁶ byl uveřejněn na serveru Novinky.cz dne 11. listopadu 2022. Diskutující se nevarovali osobních útoků na amerického prezidenta, dehonestovali ho z hlediska věku, zdraví tělesného i duševního, obviňovali ho ze šíření strachu a lži nebo jej označovali za novodobého komunistu. Prezident Biden si nemůže být jistý, jestli USA splní svůj závazek, pokud se k moci dostanou republikáni a pokud prezidentem bude Donald Trump. Oproti tomu v některých příspěvcích byl Joe Biden vyzdvihován jako silná osobnost, USA jako velmoc a největší spojenec ČR. Vedoucí role USA pro celoplanetární řešení byla ale také některými zpochybňována, USA byla označována jako jeden z největších znečišťovatelů, ne-li přímo ten největší. Evropská unie byla zmiňována jako jediná země dodržující své závazky, i za cenu likvidace evropského průmyslu a zchudnutí většiny populace. Protože na summitu nebylo přítomno Rusko, Čína

⁵⁶ Naší planetě jde o život, řekl Biden na klimatické konferenci. V publiku se zvedli aktivisté. Online. *Novinky.cz*. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-svet-nasi-planete-jde-o-zivot-rekl-biden-na-klimaticke-konferenci-v-publiku-se-zvedli-aktiviste-40414336>. [cit. 2024-07-12].

ani Indie, nemají bez nich opatření smysl. Pro některé tedy nemají opatření smysl v žádném případě, bylo uváděno, že jedna sopečná erupce Etny vyprodukuje více zplodin než lidstvo za deset let, že klimatická krize naši planetu neohrožuje, protože zde bylo i daleko hůře, případně že ledy roztají a oblasti dosud zamrzlé se stanou obyvatelnými, zalesněnými a úrodnými. Horší je podle některých doba ledová, před kterou lidstvo strašily elity před pár desetiletími. Část diskuze se věnovala potřebě adaptace na změnu klimatu, kterou by diskutující upřednostnili před některými omezeními. Shodovali se, že o planetu je třeba se více starat, že každý může něco udělat, aktivně se zajímat o své okolí a hledat cestu, jak změnit věci k lepšímu. Starost o planetu by však neměla být svěřena do rukou politiků nebo ekologů. Z hlediska financování důsledků klimatické změny byli diskutující za jedno v tom, že by náklady měli nést ti, kteří přírodu drancují. V diskuzi nechyběly ani komentáře týkající se přelidněnosti planety a nutnosti osvěty o antikoncepci v afrických a muslimských zemích, stejně jako pokrytectví účastníků konference ve věci ekologické zátěže při letech letadly a doporučení na online meetingy.

V diskuzi k již zmíněném článku „Jak využít klimatické krize. Rusko poslalo na summit své oligarchy“⁵⁷ z 13. listopadu 2022 na webu iDnes.cz byly odsouzeny ruské útoky na Ukrajinu, pokud by k nim nedošlo, Rusko by nebylo sankcionováno a nemuselo by shánět obchody kde to jen jde, i tak s nimi ale nemáme jednat. Podle některých Rusko není schopno uhlíkové neutrality dosáhnout, podle jiných jakýkoliv závazek stejně nedodrží.

17. listopadu 2022 server Novinky.cz zveřejnil článek týkající se závěrečného projevu generálního tajemníka OSN Antónia Guterrese „Hrozí ztráta důvěry mezi bohatými a chudými zeměmi, řekl na COP27 Guterres“⁵⁸, ve kterém poukazoval na možnost poklesu důvěry mezi chudými a bohatým státy. Diskutující pod uvedeným článkem poznamenávali, že změna klimatu neprobíhá pouze v chudých zemích, že chudé země často oproti bohatým nebývají zadlužené, že zvyšují vůči bohatým zemím své požadavky, ale nezavazují se k ničemu, a že každou pomoc stejně rozkrádají místní vládcí a elita. Peníze by komentující chudým státům dali jen na snížení počtu obyvatel, protože nárůst populace vede jen k dalšímu kácení pralesů a přeměnu v zemědělskou půdu. Někteří nespatovali žádné řešení jako účinné, s přírodními katastrofami se nějak vypořádáme, případně nás Země za všechno

⁵⁷ Jak využít klimatické krize. Rusko poslalo na summit své oligarchy. Online. *IDnes.cz*. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/klimaticka-konference-cop27-rusti-oligarchove.A221113_072759_zahranicni_knn. [cit. 2024-07-12].

⁵⁸ Hrozí ztráta důvěry mezi bohatými a chudými zeměmi, řekl na COP27 Guterres. Online. *Novinky.cz*. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-svet-hrozi-ztrata-duvery-mezi-bohatymi-a-chudymi-zememi-rekl-na-cop27-guterres-40414823>. [cit. 2024-07-12].

plundrování nenechá dále žít. Čína a Indie stejně staví nové uhelné elektrárny a německá Energiewende a Green Deal způsobily nedostatek energií v Evropě a prudký nárůst cen, načež následně energetické krize využilo Rusko. Diskutující s radikálním postoji nezpozorovali žádnou změnu klimatu, žádnou změnu neviděl ani bývalý prezident Václav Klaus, Green Deal pouze pohřbí evropskou ekonomiku a zafinancuje ostatní země. Generální tajemník byl na jednu stranu hodnocen jako osobnost, která sice řekne málo, ale to málo má pokaždé svoji váhu, někteří jej naopak odsuzovali jako psychicky labilního člověka.

Server iDnes.cz vydal dne 20. listopadu 2022 článek „Vznikne fond pro nejchudší státy, shodli se vyslanci na klimatickém summitu“⁵⁹ vztahující se k dohodě na vzniku speciálního fondu pro kompenzace škod způsobených změnou klimatu zvláště zranitelným zemím. Diskutující pod článkem to vesměs nevnímali jako vhodné řešení, argumentovali nesprávným cílením pomoci, obávali se, že peníze budou spíše rozkradeny, použity na zbraně, eventuálně že povedou k nárůstu porodnosti, což způsobí další chudnutí společnosti, anebo že budou chudé země finanční podporu požadovat stále. Chudé státy jsou chudé, protože nemají dluhy, jejich chudoba je díky tomu viditelná, zatímco bohaté státy mají dluhy, a jejich chudoba je za tím dluhem skrytá, přesunutá do budoucna. Pokud je chudoba státu daná přírodními podmínkami, tak tam nemá smysl žít. Vhodnějším řešením by bylo chudé státy přivést alespoň k částečné samostatnosti, v extrémnější formě najít novou nebo další planetu, kam bychom přesunuli část populace. V době energetické krize, kdy náš stát nezvládá ani běžný chod a funguje na dluh, by podpora jiným státům měla být placena jen z přebytku státního rozpočtu. Někteří považovali financování chudých zemí za vyhozené peníze, jiní za přesouvání peněz od hlupáků k těm chytřejším, případně za sebevraždu EU asistovanou OSN.

Stejnému tématu se téhož dne věnoval také článek „Klimatická konference OSN se dohodla na fondu pro zranitelné země“⁶⁰ serveru Novinky.cz. V diskuzi bylo přítomno odsuzování tohoto fondu jako zbytečného, případně v kombinaci s tím, že stejně nemůžeme proti klimatické změně nic dělat. Zranitelné země by měly snížit počet obyvatel, na což by mohla být finanční pomoc navázána. Dalším argumentem bylo přenášení povinnosti platit

⁵⁹ Vznikne fond pro nejchudší státy, shodli se vyslanci na klimatickém summitu. Online. *iDnes.cz*. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/klimaticka-konference-cop27-penize.A221120_033057_zahranicni_akp. [cit. 2024-07-12].

⁶⁰ Klimatická konference OSN se dohodla na fondu pro zranitelné země. Online. *Novinky.cz*. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-klimaticka-konference-osn-se-dohodla-na-fondu-pro-zranitelne-zeme-40414980>. [cit. 2024-07-12].

na bývalé nebo současné kolonisty, eventuálně Rusko nebo Čínu, protože africké země při hlasování v OSN o válce na Ukrajině nevyjadřují žádný postoj a tím je kryjí. Vyskytoval se i názor, že člověk klimatické změny nezpůsobuje.

V následujícím roce bylo zpravodajství o klimatickém summitu v Dubaji zahájeno 30. listopadu článkem serveru iDnes.cz „V Dubaji startuje klimatická konference COP28. Začala minutou ticha za Gazu“⁶¹. Článek popisoval úvodní proslov nového předsedy summitu Sultána Džábira urgující globální záměr zabránit růstu teploty. Diskutující k článku poukazovali na zbytečnost konference, jejímž výsledkem bývá zdražení energií a produkce, na nemožnost měřitelnosti vlivu na klima a schopnost planety vyřešit problém regulací obyvatelstva. Zmiňovali osobnosti angažující se v boji za klima, které ale pokrytecky neřeší své obří rezidence na pobřežích, a obviňovali je ze hry na city a manipulace veřejným míněním. Apelovali na potřebu dostupné energie z ekologicky přijatelných vysokokapacitních zdrojů, za což považovali energetiku jadernou. V poslední řadě se dotýkali také ideologického směru hostující země, zmiňovali spolupůsobení klimatické a muslimské ideologie a odsuzovali OSN jako muslimskou organizaci.

Začátkem prosince, konkrétně 2. prosince, se oba zpravodajské weby věnovaly projevu českého premiéra Petra Fialy na klimatickém summitu, v případě Novinky.cz byl článek publikován i na facebookové stránce vydavatele⁶². Pod článkem serveru iDnes.cz „Obnovme rozvoj jaderné energie, uvedl Fiala s příslibem milionů do nového fondu“⁶³ se diskutující nevyvarovali osobních útoků na premiéra Fialu, osočovali jej ze lži a polemizovali nad jeho duševním zdravím, na druhou stranu se našli tací, kteří s jeho výroky souhlasili a kvitovali jeho postoje v rámci klimatické iniciativy. Někteří se pozastavovali nad efektivitou klimatického fondu, poukazovali na prázdnou státní pokladnu, jejíž stav přisuzovali finanční podpoře Ukrajině. Obávali se, že než finanční pomoc dojde svému účelu, bude spíše rozkradena. V diskuzi byli přítomni zastánci jaderné energie, podle kterých v zemi bez moře a vysokých hor jiná než jaderná energetika nedává smysl, vytýkali ale vládě příliš pomalou výstavbu. Financovat jadernou výstavbu navrhovali z nadlimitních zisků

⁶¹ V Dubaji startuje klimatická konference COP28. Začala minutou ticha za Gazu. Online. *IDnes.cz*. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/dubaj-konference-osn-zmena-klimatu-cop28.A231130_114929_zahranicni_pukk. [cit. 2024-07-12].

⁶² NOVINKY.CZ. "Změna klimatu je jednou z největších globálních výzev naší doby," uvedl Fiala v Dubaji. Online, příspěvek. Dostupné z: Facebook, <https://www.facebook.com/photo?fbid=751858116984270&set=a.481068014063283>. [cit. 2024-07-12]

⁶³ Obnovme rozvoj jaderné energie, uvedl Fiala s příslibem milionů do nového fondu. Online. *IDnes.cz*. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klimaticka-konference-dubaj-petr-fiala-papez.A231202_112238_zahranicni_rtn. [cit. 2024-07-12].

společnosti ČEZ nebo z peněz, které byly investovány do solárního boomu. Pozastavovali se nad řešením úložišť jaderného paliva. Odpůrci jaderné energetiky poukazovali na hrozbu fundamentální závislosti na jednom typu výroby energie v jedné nebo dvou elektrárnách.

V diskuzích na obou platformách serveru Novinky.cz se také objevily útoky na osobu premiéra Fialy, bylo zpochybňováno jeho duševní zdraví, byl obviňován ze lži a krádeží, slibů, které neplní, zmiňována byla premiérova nedostatečná jazyková vybavenost. Komentující připomněli kauzu premiéra Fialy s různými cenami potravin u nás a v sousedním Německu, kvůli které získal mezi občany přezdívku „profesor Nutella“. Společně s osobou premiéra byl odsuzován i způsob vlády pětikoalice a apelovalo se na „správnou“ volbu při příštích volbách do poslanecké sněmovny. Stávající pravicovou vládu někteří hodnotili jako levici převlečenou za pravici. Vláda, případně pan premiér, mrhají penězi daňových poplatníků, chudým berou a bohatým dávají, do klimatického fondu přispějí, ale vlastním důchodcům ne. Připomínány byly ještě splátky církevních restitucí. Objevila se výzva k protivládní revoluci. Měla by se ukončit finanční podpora Ukrajiny, peníze věnovat spíše na nemocné děti, výstavbu silnic a dálnic nebo na podporu cen energií. Vzhledem k existenci klimatické změny se vyskytly příspěvky o jejím zpochybňování nebo popírání, kdy je považována za běžnou periodu planety, na které má člověk minimální vinu. Změna klimatu je výnosným obchodem a novodobou vírou a církví. Bylo poukazováno na neefektivitu jakýchkoliv řešení pro její zpomalení, případně urgency řešení systému zálohovaných plastových obalů. Zpochybňována byla také čistota jaderné energetiky, efektivita solárních elektráren, které zabírají zemědělskou půdu a zapalují střechy domů. Část příspěvků hanila přístup Evropské unie, který je příliš proaktivní a bez spolupráce největších znečišťovatelů není účinný. EU bývá přirovnávána ke novodobé komunistické zemi, kde se vše naplánuje, přerozdělí, zreguluje a kde lidem řeknou, co si mají myslet, a dále byla osočována z nárůstu cen energií. Financování důsledků klimatické změny by měly řešit ty země, které celou dobu chudé země drancovaly, nebo solární a jiní baroni, kteří vydělali na zastropování cen energií. Dlouhodobé financování afrických států podle některých nepřináší žádný výsledek, ale pokud nebudou mít finance na obnovení zemědělské produkce, uprchnou tito obyvatelé do Evropy. Navrhována jsou i radikální řešení v podobě dodávky pracovních pomůcek a nařízení dlouhé pracovní doby včetně pracovních sobot tak, jak tomu bylo v naší zemi mezi lety 1945 - 1989. Nechybí výtky na vysokou ekologickou stopu letecké dopravy do Dubaje, činnosti klimatických jednotek na summitu a poukazování na technologické výhody současné doby v možnosti online schůzek. Za zmínku stojí také

příspěvek o LGBT komunitách v muslimské zemi. K tématu jaderné energetiky byla zmíněna její výhoda oproti nestabilitě výroby solárních a větrných elektráren, je však drahá. Její podíl na výrobě elektřiny ve světě byl 16 % v roce 2020 a poklesl k 10 % v roce 2023. Otázku jaderného odpadu někteří zodpověděli tak, že jaderný odpad bude v budoucnu vyřešen díky jaderné fúzi, která spotřebovává palivo efektivněji. Jiní viděli řešení energetické bezpečnosti republiky ve výstavbě obnovitelných zdrojů energie v kombinaci s vodíkovými systémy. Vládě však byla vyčítána dlouhodobá nekonceptnost rozvoje energetiky. Objevily se i příspěvky s faktickým údaji, přepočty CO₂ v Česku a Číně na obyvatele, přepočet premiérový slíbené podpory na obyvatele nebo vysvětlení principu skleníkového efektu. Květnatá diskuze byla velmi proscena příspěvky se vzájemným poučováním diskutujících, v některých případech vyústila až v osobní útoky mezi příspěvateli.

Dne 3. prosince 2023 na serveru Novinky.cz a jejich facebookovém profilu vyšel článek „Na ochranu klimatu potřebujeme nikoli miliardy, ale biliony, burcuje Leyenová“⁶⁴, který pojednával o projevu předsedkyně Evropské komise Ursule von Leyen, ve kterém vyzývala k razantnímu navýšení prostředků na financování ochrany klimatu. Kromě osobních útoků na předsedkyni Leyen a obviňování z krádeží bylo připomínáno její předchozí působení na německém ministerstvu obrany a její propojení s farmaceutickými firmami v osobě jejího manžela lékaře během covidové pandemie. V souvislosti s její osobou diskutující útočili také na institut Evropské unie, která způsobuje nestabilitu a utrpení, likviduje si vlastní ekonomiku, nutí obyvatelstvu utopickou ideologii klimatické změny, která je horší než komunismus, která si naivně myslí, že spasí celý svět a která je zbytečná a stojí příliš peněz. V extrémním případě se objevily výzvy k odchodu z EU. Byla připomínána možnost ovlivnit dění v Evropské unii v blízkých se volbách do Evropského parlamentu. V diskusi zaznívala přesvědčení o neexistenci klimatické změny a upozorňování na to, že planeta je ještě zelenější než dříve, případně že Evropská unie celosvětově nic nezmuže a měla by řešit jiné priority, například migraci. Pokud bude Evropa v opatřeních pokračovat, dojde k jejímu odindustrializování a průmyslová výroba se přesune do států, které si s ochranou životního prostředí hlavu nelámou. Komentující připomínali neekologické chování klimatických přívrženců, kteří létají letadly a používají moderní technologie. Ti,

⁶⁴ Na ochranu klimatu potřebujeme nikoli miliardy, ale biliony, burcuje Leyenová. Online. *Novinky.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-na-ochranu-klimatu-potrebujeme-nikoli-miliardy-ale-biliony-burcuje-leyenova-40452911>. [cit. 2024-07-12].

kterí klimatickou změnu připouštěli, zpochybňovali použití peněz na správný účel, spíše předpokládali, že peníze půjdou na zbrojení pro Ukrajinu. Tyto komentáře ale byly odsuzovány jako populistické, nelogické nebo dětinské, které se nehodí většině, protože ta by musela změnit svůj zažitý buržoazní životní styl. Vliv lidstva na dynamiku změn klimatu tito uživatelé komentovali jako prokázanou záležitost a doporučovali ostatním diskutujícím si zjistit fakta. Mezi zmíněná fakta patří, že automobilová doprava je největším znečišťovatelem ze všech doprav nebo že Green Deal schválil Evropský parlament 15. ledna 2020 s výčtem konkrétních hlasů za jednotlivé strany. Diskutující by zastavili kácení lesů, znečišťování oceánů a omezili neevropské znečišťovatele nebo podporovali lokálnost v kombinaci s udržitelnými technologiemi. Ochrana životního prostředí by měla být prioritou každého jednotlivce a současným globálním problémům můžeme úspěšně čelit jen budováním funkční celosvětové kooperace a civilizace. Postoje radikálnějších diskutujících viděli problém Evropy a celého západního světa ve drahém systému, který si zvolili, a neschopnosti jej uživit svou vlastní prací. Peníze v tomto systému generuje funkční ekonomika, která má zdroje závislé na fosilních palivech, tím pádem je to začarovaný kruh. Druhý diskuzní proud poukazoval na přelidněnost planety a nutnost počet jejích obyvatel zredukovat. Kontroverzním tématem bylo pravidelné a logisticky velmi náročné stěhování Evropského parlamentu z Bruselu do francouzského Štrasburku, kde se musí podle platné evropské legislativy ročně vykonat alespoň dvanáct plenárních zasedání. V této diskuzi dokonce došlo k připodobnění k Hitlerovi.

Na webu Novinky.cz vyšel dne 12. prosince 2023 článek o probíhajícím sporu ve znění závěrečné rezoluce klimatického summitu „Klimatická konference COP28 je v klinči, návrh komuniké neobsahuje ústup od fosilních paliv“⁶⁵. Diskutující hodnotili summit jako komedii, frašku, náboženský sněm či zelené náboženství. Často bylo zmiňováno, že konference slouží jako zástěrka pro obchod s ropou a že je absurdní, že se klima konference koná v ropném emirátu. Ústup od fosilních paliv považují komentující za nerealizovatelný nesmysl, který povede k chudobě a totalitě, fosilní paliva jsou levnou a dostupnou energií a jejich omezování je drahé, nepopulární a rozbíjí Evropskou unii. Neexistuje žádné rychlé řešení, ta dosavadní jsou zbytečná. Objevily se návrhy na snížení populace.

Následujícího dne server na své facebookové stránce zveřejnil článek „Návrh

⁶⁵ Klimatická konference COP28 je v klinči, návrh komuniké neobsahuje ústup od fosilních paliv. Online. *Novinky.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-svet-klimaticka-konference-cop28-je-v-klinci-navrh-komunike-neobsahuje-ustup-od-fosilnich-paliv-40453904>. [cit. 2024-07-12].

závěrečného textu klimatické konference COP28 vyzývá k odklonu od fosilních paliv”⁶⁶. Někteří diskutující se vůči tomu vyhradili, tvrdili, že to ničemu nepomůže, že by opatření měla smysl celoplošně a ne, aby byla aplikována pouze ta, která ztěžují situaci střední třídě. Dokud nebudeme mít adekvátní náhradu, tak nemůžeme provádět žádné razantní aktivity, všechny dosavadní návrhy akorát oslabují Evropu. Někteří to celé považovali za nesmysl a shledávali v opatřeních slepou uličku, případně rozporovali existenci klimatické změny. Zmíněno bylo pokrytecké létání letadly, v případě slovenské delegace dokonce dvěma. Příznivci klimatických opatření psali o přežitku benzínu a nafty pro osobní auta, o zákazu topení uhlím v domácnostech. Diskutující se kromě samotného textu vyjadřovali také k fotografii, na které byli zachyceni aktivisté demonstrující za konec fosilních paliv na konferenci, označovali je za bezpohlavní individua či homosexuální jedince, slušnější komentáře je nazývali bandou adolescentů, kteří likvidují to, co jejich rodiče a prarodiče vybudovali, případně že nemůžou vědět nic o životě. Obecně se směrem k aktivistům vyjadřovali v tom smyslu, že mají být odštěpeni od plynu a elektřiny a mají žít bez aut a oblečení. Mají místo létání na konferenci spíše sázet stromky nebo se přilepit k silnici.

Ve stejný den uveřejnil ke stejnému tématu server iDnes.cz článek „Historická dohoda dvou set států: život v uhlíkové neutralitě do roku 2050”⁶⁷. Přispívající vyjadřovali skeptické postoje, místo boje s větrnými mlýny by bylo lepší se přizpůsobit, není jisté, že drahá opatření něco zvrátí. Někteří nevěří, že uhlíkovou neutralitu budou řešit všechny státy stejně, při té příležitosti bývá často útočeno na USA a Čínu, i když jsou tyto informace uváděny na pravou míru ve smyslu větší výstavby obnovitelných zdrojů v Číně než v celé EU a USA dohromady. Zmíněn byl také metan jako větší přispěvatel ke skleníkovému efektu, nad nímž nemáme žádnou kontrolu. Jiní nedůvěřovali tomu, že by státy bohaté na ropu a plyn, jakým jsou právě pořadatel konference Spojené arabské emiráty, byly ochotné své zdroje přestat těžit. Diskutující považovali klimatická opatření za příliš drahá, která likvidují konkurenceschopnost Evropské unie. Pro některé představovaly mnohem větší problém mikroplasty. Některé názory klimatickou změnu vyvracely, jde o cykličnost, která nesouvisí se spalováním fosilních paliv, CO₂ nemá vliv na oteplování, jeho větší obsah je žádoucí pro vyšší nárůst rostlinné produkce, případně že boj proti uhlíku na planetě, jejíž

⁶⁶ NOVINKY.CZ. "Návrh závěrečného textu klimatické konference COP28 vyzývá k odklonu od fosilních paliv. Online, příspěvek. Dostupné z: Facebook, <https://www.facebook.com/photo/?fbid=758255506344531&set=a.481068014063283>. [cit. 2024-07-12]

⁶⁷ Historická dohoda dvou set států: život v uhlíkové neutralitě do roku 2050. Online. *IDnes.cz*. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/cop28-fosilni-paliva-navrh-klima.A231213_064042_zahranicni_mgn. [cit. 2024-07-12].

ekosystém na uhlíku stojí, je boj nesmyslný. Sympatizanti klimatických opatření kvitovali požadavek na rozvoj jaderné energie jako omezení závislosti Evropy na jediném zdroji a zajištění energetické bezpečnosti, a urgovali zalesňování planety jako vhodný způsob zachytávání CO₂ a technologické možnosti uskladňování uhlíku. Komentáře týkající se přelidnění obyvatelstva na Zemi odhadovaly, že budeme dříve uhlíkově neutrální s fosilními palivy a polovičním počtem lidí než při současném počtu s obnovitelnými zdroji energie.

Posledním zkoumaným článkem byl článek na Novinky.cz dne 13. prosince 2023 „Dohoda z COP28 vyzývá k odklonu od fosilních paliv“⁶⁸. Článek se věnoval závěrečné rezoluci klimatického summitu, ve kterém se zástupci dohodli k omezování spotřeby fosilních paliv. Diskutující to považovali za plané sliby, které k ničemu nezavazují, protože těžba ropy bude pokračovat i tak. Summit sloužil jako obchodní fórum pro prodej ropy a plynu, závěrečné prohlášení je jen alibismus a za vším jsou jen peníze. Vážně berou klimatickou změnu pouze v Bruselu, a proto Evropská unie povede své členské státy k ekonomické likvidaci. Volby do Evropského parlamentu by mohly situaci změnit. Dle některých ale velké změny přicházejí pozdě, dosavadní způsoby řešení klimatické krize jsou špatné, je třeba platit vývoj technologií a energetickou soběstačnost řešit individuálně, protože každá země má pro obnovitelné zdroje energie jiné podmínky. Čína byla osočována z neaktivity stejně jako vyzdvižována pro velký instalovaný výkon obnovitelných zdrojů energie. Úředníci byli označováni za lháře a pokrytce, kteří létají vlastními letadly. Nechyběly ani kapitulární postoje, kdy se konec lidstva stejně blíží a otázkou je pouze to, jak rychle a jakými katastrofami k němu dojde.

3.3 Diskutovaná témata a narativy s nimi spojené

Menšina lidí, kteří diskutují pod články online zpravodajství, není reprezentativním vzorkem českém populace, ale obsahy, které tito účastníci vytvoří, jsou součástí veřejné diskuze o tématu. V rámci analýzy byla zjišťována témata, která přispívající v souvislosti s klimatickou změnou zdůrazňovali. Diskuze byly názorově pestré a interdiskurzivní, tedy dotýkaly se i jiných témat než pouze klimatické změny. V rámci datového souboru všech 5 626 příspěvků ze všech diskuzí byla zjištěna klíčová témata, která byla kategorizována do

⁶⁸ Dohoda z COP28 vyzývá k odklonu od fosilních paliv. Online. *Novinky.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-svet-navrh-zaverecneho-textu-klimaticke-konference-cop28-vyzyva-k-odklonu-od-fosilnich-paliv-40454042>. [cit. 2024-07-12].

15 kategorií. Aby bylo možné analyzovat hlavní trendy v diskusi, byly tyto příběhy seskupeny do čtyř skupin.

První identifikovanou skupinou jsou „Negativní narativy“. Negativní narativ je způsob prezentace informací, který se zaměřuje především na negativní aspekty klimatické situace nebo jejího řešení. Tento narativ obvykle zdůrazňuje špatné důsledky, rizika nebo problémy spojené s danou věcí. Negativní narativ může být vytvořen úmyslně za účelem dezinformace, manipulace či zneužití informací pro politické, ideologické nebo komerční účely. V rámci této kategorie bylo identifikováno šest témat, konkrétně „Anti-klima“, „Anti-EU“, „Skepticismus“, „Osobní útoky“, „Komunismus“ a „Kulturní válka“. V rámci tématu „Anti-klima“ byly analyzovány příspěvky, které vykreslují klimatické hnutí jako celek v negativním světle. Konkrétně jde o příspěvky, které hanily smysluplnost klimatických konferencí, poukazovaly na kongresovou turistiku a odsuzovaly létání letadly či používání moderních technologií jako mobilních telefonů a počítačů účastníky klimatického summitu nebo klimatických aktivistů. Na druhou stranu k otázce rozvoje moderních technologií diskutující poukazovali na možnost online konference. V diskusi o finanční pomoci se komentující vyjadřovali o kompenzacích jako o vyhozených penězích, o snaze získat peníze z bohatých států, protože chudé země se podle nich v otázce klimatické změny nijak nesnaží, a pochybovali o relevantním použití finanční podpory. Téma „Anti-EU“ zahrnuje postoje nebo opatření přijatá Evropskou unií a jejími členskými státy v souvislosti se změnou klimatu, a to s negativním sentimentem. Mezi tyto postoje patří názor, že EU ničí striktními opatřeními evropskou ekonomiku, že produkuje v součtu pouze 8 % světových emisí a nemusí tedy nutně být v otázce klimatické změny tak přísná, případně se poukazovalo na blížící se volby do Evropského parlamentu, které mohou aktuální situaci změnit. V extrémních případech se objevila výzva k odchodu z Evropské unie. Pod tématem „Skepticismus“ byly přiřazeny výroky, které otevřeně zpochybňují vědu o změně klimatu a jejích dopadech, o tom, že je změna klimatu způsobená lidskou činností, zejména emisemi skleníkových plynů a dalšími faktory, jako je odlesňování, urbanizace nebo průmyslová výroba. Skeptici zpochybňovali existenci globálního oteplování, tvrdili, že klimatické změny jsou přirozené a nezpůsobené člověkem, v několika případech se odvolávali na bývalého prezidenta Václava Klause, jednoho z nejvýraznějších klimaskeptiků v České republice. V diskuzích prohlašovali, že o klima jako takové vůbec nejde, že klimatické hnutí je ideologií nebo novým náboženstvím. Země si s oteplováním poradí sama, případně nás vyhladí. Do kategorie „Osobních útoků“ byly zařazeny takové výroky, při kterých se jedna

osoba snažila zraňovat nebo ponižovat druhou osobu pomocí urážek, hanlivých výroků či kritiky, namířených přímo na ni a zaměřených na její osobní vlastnosti, chování či schopnosti. Mezi terče osobních útoků patřil generální tajemník OSN António Guterres, předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen, premiér ČR Petr Fiala, prezident USA Joe Biden, ale také česká vláda jako celek, případně klimatické hnutí a jeho příznivci. V rámci kategorie „Komunismus“ byly identifikovány příspěvky, které přirovnávaly některé záležitosti týkající se klimatické změny a jejího řešení ke komunistickým praktikám. V této souvislosti byla zmíněna Evropská unie, Evropská komise, Green Deal a klimatické hnutí celkově. V poslední kategorii „Kulturní válka“ jsou uvedeny příspěvky, které spojovaly změnu klimatu a klimatické hnutí s dalšími aktéry a problematickými otázkami. Kategorie zahrnuje otázku snížení světové populace, diverzitu pohlaví, migraci, komunitu LGBTQ+ a menšinová práva.

Druhou skupinou je skupina „Pozitivních narativů“. Pozitivní narativ je způsob komunikace, který se zaměřuje na pozitivní aspekty a řešení problémů klimatické změny, místo zaměření se na problémy. Má za cíl motivovat, inspirovat a povzbudit diskutující k tomu, aby hledali konstruktivní způsoby, jak řešit své problémy. V rámci této skupiny byly identifikovány kategorie „Příznivé důsledky“, „Iniciativy“ a „Příklady dobré praxe“. Do kategorie „Příznivé důsledky“ byly zařazeny takové výroky, které se v pozitivním smyslu vyjadřovaly k dosud provedeným opatřením, hodnotily jejich význam a poukazyvaly na dopady na klimatickou změnu nebo jiné záležitosti s ní spojené. V rámci tohoto tématu byly silně komentovány změny v energetické koncepci České republiky i Evropské unie, které vedly ke snížení závislosti na Rusku, povedou do budoucna ke snížení závislosti na fosilních palivech a přispějí k vyšší energetické bezpečnosti. Do kategorie „Iniciativy“ byly zahrnuty komentáře, které navrhovaly nějakou aktivitu, nápad nebo inovativní řešení přispívající k řešení klimatické změny. Mezi takové aktivity dle diskutujících patří zřízení stabilních zdrojů energie, nastavení systému zálohování PET lahví a plechovek nebo zastavení kácení lesů. Ochranu životního prostředí považují za prioritu každého jednotlivce, ti méně iniciativní dále poukazovali na nutnost přizpůsobení se klimatické změně, tedy adaptaci. Poslední kategorií v této skupině jsou „Příklady dobré praxe“. Jde o osvědčené metody nebo ukázky toho, jak si v zavádění klimatických opatření vedou jiní. V této souvislosti je v diskuzích připomínána masivní výstavba obnovitelných zdrojů energie v Číně a fungující systém zálohování PET lahví a plechovek již v deseti evropských státech.

Třetí skupinou jsou „Vládní narativy“. Vládní narativ může být popsán jako soubor sdělení, která jsou využívána k vysvětlení vládních politik, obvykle zdůrazňují úspěchy nebo neúspěchy vlády a prezentují vládu jako efektivní a odpovědnou či naopak neefektivní a neodpovědnou při plnění svých povinností vůči občanům. V této skupině byly identifikovány tři kategorie, „Ekonomika“, „Ukrajina“ a „Ať platí jiní“. Do kategorie „Ekonomika“ spadají taková tvrzení, která se týkají opatření, která přijímá vláda s cílem ovlivnit ekonomickou situaci země. Takovými opatřeními může být fiskální politika, regulace trhu, investice do infrastruktury, podpora malých a středních podniků nebo sociální podpora. Konkrétní diskuzní příspěvky se týkaly schodku státního rozpočtu, vysokých cen energií nebo jejich zastropování, stagnující výstavby silnic a dálnic a valorizace důchodů. Vlastní kategorii „Ukrajina“ získaly příspěvky týkající se rusko-ukrajinské krize, která započala v únoru 2022 ruským útokem na Ukrajinu. Tato invaze způsobila mimo jiné i migraci obyvatel, zpočátku do první bezpečné země, v současné době je migrace komplexnějším procesem. V České republice je evidováno kolem 340 000 ukrajinských uprchlíků⁶⁹. V diskuzích bylo voláno po ukončení války na Ukrajině a po omezení nebo zastavení finanční podpory jak státu, tak migrantů. Třetí kategorie „Ať platí jiní“ zahrnovala takové příspěvky, které zdůrazňovaly odpovědnost ostatních zemí, členských států EU a nadnárodních korporací ve financování boje proti změně klimatu. Zmiňovány byly narativy Číny jako státu, který sabotuje klimatická opatření a patří mezi největší znečišťovatele, USA jako znečišťovatele, a objevily se i výzvy k tomu, aby opatření proti globálnímu oteplování chudým zemím financovaly ty země a korporace, které tyto země dlouhá léta drancovaly.

Poslední skupinou je skupina „Energetické narativy“. Do tohoto souboru byly zařazeny takové výroky, které se zaměřují na elektrickou energii a její produkci. Zahrnují různé typy jejích zdrojů, od uhelných elektráren přes elektrárny jaderné po obnovitelné zdroje elektřiny, mezi které patří elektrárny vodní, větrné a solární, případně jejich kombinaci. V této skupině byly rozpoznány tři kategorie, „Pro jádro“, „Anti-jádro“ a „Anti-OZE“. V kategorii „Pro jádro“ se objevovaly příspěvky kvitující jadernou energetiku jako vhodné řešení klimatické krize nebo jako posílení energetické bezpečnosti naší země a Evropské unie. Do opačné kategorie „Anti-jádro“ byly zahrnuty komentáře zmiňující nakládání s jaderným odpadem, jeho skladování a nebezpečnost. Jako negativní aspekt

⁶⁹ *Uprchlíci z Ukrajiny v datech a analýzách*. Online. Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. 2024. Dostupné z: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/data-statistiky-a-analyzy/uprchlici-z-ukrajiny-v-datech/>. [cit. 2024-07-16].

jaderné energetiky byl připomínán její klesající podíl na světové výrobě elektřiny ve prospěch obnovitelných zdrojů energie, dlouhá výstavba jaderných elektráren a s tím související nejistota investice do jaderné energetiky. Kategorie „Anti-OZE” obsahuje takové názory, které jsou proti využívání obnovitelných zdrojů energie. Odpůrci těchto zdrojů poukazovali na nestabilitu jejich výroby, výstavbu na plochách vhodnějších k zemědělské produkci, drahou podporu solárního boomeru z roku 2010 a možnou hořlavost solárních panelů na střeších obytných domů.

3.4 Typy zdržovacích argumentů

V současných debatách o nutných opatřeních při klimatické změně se vyskytují zdržovací diskurzy, které sice akceptují existenci klimatické změny a její závažnost, ale nějakou formou ospravedlňují nečinnost nebo nedostatečné úsilí v této záležitosti. V rámci diskuzí o tom, jaká opatření by měla být přijata a jak rychle, kdo nese odpovědnost za klimatickou změnu a kdo by měl nést náklady na její řešení, přívrženci zdržovacího diskurzu argumentují minimálními opatřeními nebo přenesením aplikace opatření na ostatní. Takové diskuze často ústí v bezvýhodnou situaci, pochybnosti nebo minimálně k pocitu, že existují neřešitelné překážky, které brání jakýmkoli jednání.

V této části se snažím na základě předchozí analýzy diskuzí na zpravodajských webech pod články o posledních dvou klimatických summitech a ekvivalentních diskuzích na sociálních sítích popsat společné rysy argumentů používaných v diskurzu klimatického zdržování. Vycházela jsem přitom z výzkumu Williama F. Lamba⁷⁰ s tím, že jsem data aktualizovala s platností pro zkoumané prostředí. Je důležité podotknout, že zdržovací diskurzy často obsahují částečné pravdy a mohou být předloženy v dobré víře. Ve své analýze jsem se zaměřila na identifikaci rysů těchto typů argumentace, místo abych hodnotila motivy, kvůli kterým účastníci diskuzí tyto výroky používají.

V diskurzu klimatického zdržování byly identifikovány čtyři hlavní strategie, konkrétně „Zdůraznění nevýhod”, „Prosazování neúčinných řešení”, „Přesměrování odpovědnosti” a „Kapitulace”.

Do strategie „Zdůraznění nevýhod” byly zahrnuty takové argumenty, které zdůrazňují stinné stránky klimatických opatření a které naznačují, že mohou být ještě větší

⁷⁰ LAMB, William F.; MATTIOLI, Giulio; LEVI, Sebastian; ROBERTS, J. Timmons; CAPSTICK, Stuart et al. Discourses of climate delay. Online. *Global Sustainability*. 2020, roč. 3. ISSN 2059-4798. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/sus.2020.13>.

zátěží než případné důsledky nečinnosti. Extrémní verzí tohoto diskurzu je „Apel na kvalitu života“, jež představuje klimatickou politiku jako hrozbu pro život a jeho kvalitu. Financování klimatických opatření podle diskutujících prohloubí chudobu našeho státu, a v případě financování chudých zemí povede k nárůstu počtu obyvatel a dalšímu chudnutí těchto zemí, v radikálnějších tvrzeních povede k návratu do prvobytně pospolné společnosti. Druhou skupinu představují argumenty podporující „Apel na sociální spravedlnost“. Jedná se o takové argumenty, které upozorňují na zranitelnost nižších tříd při nesení nákladů na klimatická opatření, v rámci diskuze bývaly zastupovány v názorech, že náklady mají nést ti, kteří klimatickou změnu způsobili a vydělali na ní, nebo že obyčejní lidé budou strádat v důsledku chudoby.

Další skupina „Prosazování neúčinných řešení“ představuje argumenty, které do popředí staví relativně nepodstatná řešení pro klimatickou změnu a přesouvají tím pozornost od těch účinnějších a podstatnějších. V rámci kategorie „Technologického optimismu“ jsou za takové považovány ty, které spoléhají na nejisté technologie a možné vědecké průlomy. V diskuzích byly zastoupeny potřebou zalesňování nebo zastavení kácení lesů, prosazováním jaderné energetiky jako jediné možné, zavedením systému zálohování PET lahví a plechovek nebo řešeními, která jsou založená na vodíkových technologiích. Další argumentační skupinou je „Řešení na bázi fosilních paliv“, která považuje fosilní paliva za součást řešení klimatické krize, v diskuzi konkrétně zastoupená názorem, že budeme dříve uhlíkově neutrální s fosilními palivy a polovičním počtem lidí než při současném počtu s obnovitelnými zdroji energie. Posledním narativem v rámci této skupiny je politika „Žádný bič, jen cukr“, která vyzývá k dobrovolným krokům místo k restriktivním opatřením. Jádrem tohoto narativu je přesvědčení, že společnost bude reagovat pouze na pozitivní motivaci a dobrovolná opatření a bude se vyhýbat opatřením omezujícím. Hlavním představitelem v rámci tohoto narativu byla finanční pomoc africkým státům na základě snížení jejich porodnosti.

Pod taktiky ze skupiny „Přesměrování odpovědnosti“ se řadí takové, které se dotazují po odpovědnosti za opatření v oblasti klimatu. Obecně vnímáme, že v otázce plnění opatření jsou nezbytné systémové změny i individuální řešení. V rámci diskuzí byly identifikovány ty taktiky, které lze souhrnně nazvat „Kolektivismem“. Jednalo se například o navrhování klimatických řešení na úrovni států, Evropské unie, kontinentů či dokonce celého světa. Člověk sám nemá šanci změnit příčiny klimatické krize, účinná jsou pouze systémová řešení, regulace a strukturální změny. Druhou skupinu taktik lze nazvat „Výmluva černého

pasažera”. Základní obavou v těchto narativech je ta, že pokud nezajistí snížení emisí všichni, ať už jednotlivci, průmysl nebo země, někteří budou mít z aktivity ostatních větší prospěch než právě ti aktivní. V analyzovaném datasetu je tento narativ vyjadřován například argumentem, že Evropská unie snížením emisí pomůže nárůstu výroby v Asii. Poslední diskurs uvádí, že více emisí skleníkových plynů produkují jiné země, a proto také nesou větší odpovědnost za přijetí opatření. Jedná se o tzv. „Whataboutismus”, typ argumentačního klamu, který se zakládá na odvedení pozornosti k nesouvisejícímu nebo domněle významnějšímu problému nebo faktu. Komentující, kteří prosazovali tento diskurz, například používali statistiky dokazující malý podíl Evropy na globálních emisích, nebo poukazovali na velké producenty emisí jako je Čína nebo USA.

Poslední argumentační skupinou je „Kapitulace”. Tato zdržovací strategie argumentuje jednoduše tím, že bychom jako společnost měli kapitulovat, nelze již nic změnit, protože je pozdě. Změně se můžeme pouze přizpůsobit. Všechny předchozí strategie připouští, že v otázce klimatické změny je možné zmírňování jejích dopadů, není však nutně žádoucí. Tento poslední diskurz zpochybňuje samotnou ideu, že by zmírňování dopadů změny klimatu, tzv. mitigace, vůbec fungovala. Má z toho důvodu velký potenciál podněcovat k rezignaci nebo vyvolávat strach. Účinnost klimatických opatření je bagatelizována nebo je zpochybňována možnost změny. Jedním z diskurzů je „Změna je nemožná”, která popírá schopnost společnosti organizovat velké socioekonomické transformace. Druhým je diskurz „Už je pozdě”, v rámci kterého jsou jakékoli akce, které podnikneme, příliš malé a nebo přicházejí příliš pozdě. Jedinou možnou reakcí je přizpůsobení se.

S ohledem na existující kategorizaci Williama F. Lamba nebyly v analyzovaném vzorku přítomny argumenty podporující „Individualismus”, přenášení odpovědnosti za řešení klimatické situace na jednotlivce, „Samé řeči a žádné činy” jako prezentování ambiciózních klimatických cílů a „Perfekcionismus” prosazující pouze bezvadně navržená řešení, která neplýtvají omezenými příležitostmi. To, že někteří používají zdržovací argumenty, nemusí nutně znamenat, že chtějí pozdržet řešení klimatické změny. Mohou ale zkreslovat nebo vyvolávat nepřízeň v debatě o klimatických změnách a ovlivňovat chování a politické preference.

Závěr

V posledních letech prochází naše planeta neobvykle rychlou klimatickou změnou. V klimatologickém měřítku rychlou proto, že trvá spíše roky než desetiletí či staletí, a neobvykle, protože v převládajících názorech ohledně náhlých klimatických změn v minulosti existují nejistoty a zároveň současné biosférické podmínky teorie o podobně prudkých změnách nepodporují. Naprostá většina klimatologických výzkumů uvádí, že změny vedoucí k nárůstu oteplování mohou mít katastrofické následky. Existuje dlouhodobá odborná shoda v tom, že ke klimatickým změnám dochází v důsledku lidské aktivity, především spalováním fosilních paliv. Přesto však ve veřejném prostoru rezonují i informace, které hledají příčiny jinde a laická veřejnost se v takové situaci může hůře orientovat. Podle našeho dosavadního poznání lidstvo disponuje dostatkem zdrojů pro to, aby klimatické krizi dokázalo čelit. Aby však byly potřebné zdroje použity, je třeba politických rozhodnutí, která se opírají o širokou podporu veřejnosti. Postoje veřejnosti také významně ovlivňuje mediální diskurs, a proto je důležité analyzovat, kdo a jak tento diskurs formuje, díky čemuž lépe pochopíme dosud nedostatečnou reakci na klimatickou krizi.

Cílem této práce bylo prozkoumat a identifikovat specifika diskuzí, které jsou v souvislosti s klimatickou změnou vedeny v internetovém prostředí. Úvodem práce představila historické pozadí klimatických dohod, českou klimatickou politiku a postoje veřejnosti ke klimatické změně. Jádrem práce byla analýza diskuzí na zpravodajských webech Novinky.cz a iDnes.cz pod články o klimatických summitech a ekvivalentní diskuze na sociálních sítích těchto webů. Celkem bylo zkoumáno 5 626 příspěvků. Analýza probíhala ve dvou fázích. V té první byly příspěvky v diskuzích podrobeny analýze z tematického hlediska a sledovány narativy a další specifika, která se v rámci daných témat objevila. V druhé části pak proběhla analýza příspěvků z hlediska užití zdržovacích argumentů pro oddalování klimatických řešení.

Zkoumané diskuze byly často dynamické a různorodé. Lidé diskutovali o různých tématech od aktuální politiky, vědy až po osobní záležitosti a zájmy. Často se v diskuzích objevovaly různé názory a postoje, které vedly k živým debatám a kontroverzím. Klimatická změna je environmentální, politický a kulturní fenomén, který mění způsob, jakým nahlížíme sami sebe, naši společnost a postavení člověka na planetě. Lze konstatovat, že analyzované prostředí je prostředím, které může sloužit jako prostředek pro výměnu informací a sdílení zkušeností. Na druhou stranu se také potvrdilo, že je místem pro šíření

dezinformací, nenávisti a nepřátelství. Někteří účastníci diskuze si svými reakcemi pouze vymezovali vlastní hranice, a to často urážením a nálepkováním lidí a institucí s odlišným názorem. Vyostřené debaty nebo neochota vést nějaký dialog mezi diskutujícími pak vynikaly v projevech, které přirovnávaly klimatické hnutí ke komunismu nebo nacismu. Podle tzv. Godwinova zákona je přirovnání k nacistům či Hitlerovi pravděpodobné vyústění dlouhých či neproduktivních debat.

Poměrně často bývaly využívány tzv. argumentační fauly, řečnické triky, které mají za cíl přesvědčit oponenta v diskuzi. Tyto triky nejsou často podloženy fakty, jsou logicky nesprávné, manipulativní a útočí na emoce. Jedním z argumentačních faulů je argument „ad hominem“, při které diskutující napadají osobu místo jejích argumentů. Kritika se v diskuzích týkala jména, vzdělání, gramatických chyb a mentálního zdraví. Dalším takovým faulem byl apel na strach. Ten má formu emocionálního vydírání a snaží se vyvolat strach a paniku, čímž má ukončit jakoukoliv diskuzi. Přispívající zmiňovali, že už je příliš pozdě nebo že klimatické změny způsobí migrační vlnu z teplých oblastí do naší krajiny. V otázce existence klimatické změny lze dále identifikovat tzv. apel na zdravý rozum, kdy podle diskutujících „každý ví, že...“ nebo jsou přesvědčeni, že oni znají pravdu a ostatní (Evropská unie, Evropská komise, vláda apod.) lžou. Objevoval se také tzv. hate speech, forma komunikace, která šíří nenávistné postoje vůči určitým skupinám lidí na základě jejich rasového, národnostního, náboženského, sexuálního či jiného charakteru. Diskutující je používali k vyjádření podřadnosti Afričanů, muslimů a sexuálních menšin.

Sledovaná prostředí nebyla čistými názorovými bublinami. Lze vysledovat, že většina příspěvků se nesla v negativním duchu vůči navrhovaným klimatickým opatřením, účastníci diskuze však projevovali rozdílné názory na to, jestli ke změně klimatu dochází, nedochází či jestli je tato změna způsobená člověkem.

Jako metoda pro analýzu diskuzí a zodpovězení výzkumných otázek byla zvolena metoda zakotvené teorie. Jedná se o nástroj, který se používá k analýze subjektivní interpretace a porozumění sociálních realit. Je vhodná pro objasnění sociálních jevů a procesů, které mohou být založeny na individuálních pohledech a zkušenostech. Metoda zakotvené teorie se specializuje na identifikaci základních kategorií a konceptů ve zkoumaných datech a následně na vytvoření teoretického rámce, vysvětlujícího vztahy mezi těmito koncepty.

V první části výzkumu proběhla analýza klíčových témat. Bylo identifikováno celkem 15 kategorií, které byly seskupeny do čtyř skupin. První skupina byla nazvána

„Negativní narativy“, protože obsahovala kategorie a následně příspěvky, které zdůrazňovaly především negativní aspekty řešení klimatické situace jako jsou špatné důsledky, problémy či rizika s řešením spojená. Do této kategorie bylo zařazeno šest témat. Příspěvky k tématu „Anti-klima“ vykreslovaly klimatické hnutí a jeho činnost v negativním světle, pod tématem „Anti-EU“ byly seskupeny v podobném duchu názory týkající se Evropské unie a opatření jejími členskými státy přijatá. Skeptické postoje, které otevřeně zpochybňovaly existenci klimatické změny a její dopady, případně že klimatickou změnu způsobuje svou činností člověk, byly zahrnuty do tématu „Skepticismus“. Výroky, kterými diskutující slovně napadali druhé osoby nebo instituce s cílem je ponížit, zahanbit nebo urážet, byly zakategorizovány ve skupině „Osobní útoky“. Do kategorie „Komunismus“ byly zařazeny příspěvky, které se pro klimatické změny a jejich řešení odvolávaly ke komunistickým praktikám. V poslední kategorii „Kulturní válka“ byly seskupeny takové příspěvky, které propojovaly změnu klimatu či klimatické hnutí s dalšími aktéry nebo problematičtými otázkami jako je migrace, menšiny, LGBTQ+ či snižování počtu obyvatelstva na planetě.

Část diskuzí byla vyhodnocena jako „Pozitivní narativy“. Tyto příspěvky se zaměřovaly na pozitivní aspekty řešení klimatické krize, inspirovaly a povzbuzovaly ke hledání konstruktivních východisek. V této skupině vyplynulo z diskuzí rozdělení do tří kategorií. V kategorii „Příznivé důsledky“ byly zahrnuty výroky, které se pozitivně vyjadřovaly k opatřením proti klimatické změně a posuzovaly pozitivně jejich dopady. Do kategorie „Iniciativy“ spadají příspěvky, které navrhovaly nějaké inovativní nápady nebo aktivity, které mohou přispět k řešení klimatické krize. Výčet kategorií pak uzavírají „Příklady dobré praxe“, odvolávající se na osvědčené metody nebo ukázky toho, jak v zavádění klimatických opatření postupují jiní.

Třetí skupinou jsou „Vládní narativy“. Jedná se o takové příspěvky, které vysvětlují a hodnotí vládní politiky. V rámci této skupiny byla stanovena tři témata. Do kategorie „Ekonomika“ spadají takové komentáře, které se týkaly vládních opatření s cílem usměrnit ekonomickou situaci v zemi. Příspěvky, které se týkaly rusko-ukrajinské krize, byly seskupeny do vlastní kategorie „Ukrajina“. Poslední kategorií v rámci této skupiny tvoří kategorie „Ať platí jiní“, která zahrnovala ty příspěvky, které odkazovaly na odpovědnost jiných entit při zapříčinění globálního oteplování nebo při financování řešení této situace.

Do čtvrté skupiny byly začleněny komentáře, které byly zaměřeny na elektrickou energii, a nese tedy název „Energetické narativy“. V rámci této skupiny byly identifikovány

tři kategorie. V kategorii „Pro jádro” byly zaregistrovány ty komentáře, které pozitivně hodnotily jadernou energetiku jako celek a jako řešení energetické bezpečnosti. Naopak příspěvky, které jadernou energetiku odmítaly jako nebezpečnou a nejistou, byly zahrnuty do kategorie „Anti-jádro”. V poslední kategorii „Anti-OZE” pak byly uvedeny postoje komentujících, kteří byli proti využívání obnovitelných zdrojů energie.

Druhá část výzkumu rozebírala komentáře z hlediska argumentů používaných v rámci diskurzu klimatického zdržování. Jedná se o koncept, který popisuje snahy a strategie jednotlivců, skupin či organizací zaměřené na odkládání či přesouvání rozhodnutí a akcí, které by měly být podniknuty k řešení klimatické krize. Tento diskurz se často objevuje v politických debatách, médiích a veřejné diskuzi v souvislosti s klimatickými změnami a odmítáním jejich existence či významu. V analyzovaných datech byly identifikovány čtyři hlavní strategie, konkrétně „Zdůraznění nevýhod”, „Prosazování neúčinných řešení”, „Přesměrování odpovědnosti” a „Kapitulace”.

V rámci strategie „Zdůraznění nevýhod” byly identifikovány argumenty, které zdůrazňovaly stinné stránky klimatických opatření a jejich případnou zátěž a tyto argumenty byly rozděleny do dvou podskupin. Podskupina „Apel na kvalitu života” obsahovala komentáře, které zavrhovaly klimatická opatření z důvodu hrozby pro život a jeho kvalitu. Podskupina „Apel na sociální spravedlnost” pak obsahovala takové postoje, které poukazovaly na zranitelnost nižších sociálních tříd při aplikaci klimatických opatření.

Druhou skupinu „Prosazování neúčinných řešení” zastupovaly argumenty, které doporučovaly relativně nepodstatná řešení, čímž přesouvaly pozornost od těch podstatnějších. V této skupině jsou uvedeny tři podskupiny. „Technologický optimismus” reprezentuje ty příspěvky, které spoléhaly na možné vědecké průlomy a nejisté technologie. Další navrhovaná neúčinná řešení spadala do podskupiny „Řešení na bázi fosilních paliv”, která fosilní paliva považovala za součást jakýchkoliv řešení. Poslední podskupinu „Žádný bič, jen cukr” představovaly takové argumenty, které vyzývaly k dobrovolnému postupu místo k restriktivním opatřením.

Třetí skupinu „Přesměrování odpovědnosti” reprezentovaly příspěvky, které se odvolávaly na otázku odpovědnosti za opatření v oblasti klimatu, které byly dále rozděleny do tří podskupin. Taktiky „Kolektivismu” představovaly takové argumenty, které navrhovaly klimatická řešení na vyšší než na individuální rovině, protože člověk sám nic nez může. Podskupinu „Výmluva černého pasažéra” obsahovaly hojně zastoupené obavy, že pokud klimatická opatření nezačnou realizovat všichni, ať už jednotlivci, státy či průmysl,

nemají žádný smysl. Poslední podskupinou je tzv. „Whataboutismus”, typ argumentace, při níž je odvedena pozornost k nesouvisejícímu nebo zdánlivě významnějšímu problému.

Čtvrtou argumentační skupinou byla strategie „Kapitulace”, která zastávala názor, že s aktuální situací již nelze nic dělat, je možné se jí pouze přizpůsobit. Rozdělena byla do dvou podskupin, skupina „Změna je nemožná” sdružila ty příspěvky, které popíraly možnost velké sociální a ekonomické transformace, skupina „Už je pozdě” slučovala takové komentáře, které pro zmírnění dopadu klimatické změny už odmítaly podnikat jakékoliv akce.

To, jak se vztahujeme k otázce změny klimatu, není otázka jednoduchého vymezení příčiny a následku. Naše názory se neustále mění, ve světle vlastní identity, příslušnosti k určité sociální skupině a na základě širších vztahů. Jsme aktivními účastníky debaty a ovlivňujeme lidi kolem sebe stejně tak, jako ovlivňují oni nás. Téma klimatické změny je multivalentní, otevřené mnoha interpretacím jejích kauzálních souvislostí a možných dopadů. Je proto velice snadné podlehnout schopnosti vybírat si z něho ty informace, které následně potvrzují naše zastávané domněnky. Zároveň znamená klimatická změna pro každého něco jiného. Tyto významy však nemohou být vyčteny ze zprávy IPCC nebo počítačových modelů dopadů klimatické změny. Diskuzi o tomto tématu také ovlivňují narativy vytvořené na jejím úplném počátku. Ty se zaměřovaly především na emise a potřebu jejich snížení, což ovlivnilo definici problému, určení zodpovědnosti a možná řešení. Ke komplexnosti a komplikovanosti tématu přispěly také narativy skeptické, které přepracovaly stávající rámce a vytvořily přesvědčivé příběhy, z nichž se v průběhu času stal sociální důkaz. V každém případě by diskuze o klimatické změně měla být založena na vědeckých faktech a důkazech, nikoli na osobních názorech či politických postojích. Je důležité respektovat odborné znalosti a analýzy v oblasti klimatologie a globálního oteplování. Diskutovat by se mělo o možných dopadech změn klimatu na životní prostředí, lidstvo a ekonomiku, a hledat konkrétní opatření a řešení pro snížení emisí skleníkových plynů a ochranu životního prostředí. Je důležité, aby diskuze byla konstruktivní a vedla k společnému cíli ochrany planety pro budoucí generace.

Summary

In recent years, our planet has been undergoing an unusually rapid climate change. The vast majority of climatological research states that changes leading to increased warming can have catastrophic consequences. There is a long-standing scientific consensus that climate change occurs as a result of human activity, primarily the burning of fossil fuels. Public attitudes are also significantly influenced by media discourse, which is why it is important to analyse who shapes this discourse and how, thanks to which we can better understand the lack of response to the climate crisis so far.

The goal of this work was to investigate and identify the specifics of discussions that are conducted in the Internet environment in connection with climate change. At the beginning of the thesis, the historical background of climate agreements, Czech climate policy and public attitudes towards climate change was presented. The core of the work was the analysis of discussions on the news websites Novinky.cz and iDnes.cz under articles about climate summits and equivalent discussions on the social networks of these websites. A total of 5,626 papers were examined. The analysis took place in two phases. In the first one, the contributions in the discussions were analysed from a thematic point of view and the narratives and other specifics that appeared within the given topics were followed. In the second part, the contributions were analysed in terms of the use of arguments for delaying climate solutions.

The grounded theory method was chosen as the method for analysing the discussions and answering the research questions. In the first part of the research, an analysis of key topics was carried out. A total of 15 categories were identified, which were grouped into four groups. The first group was called "Negative narratives" because it contained categories and subsequently contributions that emphasized mainly the negative aspects of solving the climate situation, such as bad consequences, problems or risks associated with the solution. Six topics were included in this category, "Anti-climate", "Anti-EU", "Skepticism", "Personal attacks", "Communism" and "Culture war". Some of the discussions were evaluated as "Positive narratives", they focused on the positive aspects of solving the climate crisis, inspired and encouraged the search for constructive solutions and contained categories "Favourable consequences", "Initiatives" and "Examples of good practice". The third group is "Government narratives", that explain and evaluate government policies. Within this group, three themes were established, "Economics", "Ukraine" and "Let others pay". The

fourth group included comments that were focused on electrical energy and is therefore entitled "Energy Narratives". Three categories were identified within this group, "Pro nuclear", "Anti-Nuclear" and "Anti-Renewables".

The second part of the research analysed the comments in terms of the arguments used within the discourse of climate delay. It is a concept that describes the efforts and strategies of individuals, groups or organizations aimed at postponing or moving decisions and actions that should be taken to solve the climate crisis. This discourse often appears in political debates, media and public discourse in relation to climate change and the denial of its existence or significance. Four main strategies were identified in the analysed data, namely "Emphasizing disadvantages", "Promoting ineffective solutions", "Redirecting responsibility" and "Capitulation".

The topic of climate change is multivalent, open to many interpretations of its causal connections and possible impacts. It is therefore very easy to succumb to the ability to select from it the information that subsequently confirms our held assumptions. At the same time, climate change means something different to everyone. However, these meanings cannot be read from the IPCC report or computer models of the impacts of climate change. In any case, the discussion about climate change should be based on scientific facts and evidence, not on personal opinions or political positions. It is important to respect expertise and analysis in climatology and global warming. The possible impacts of climate change on the environment, humanity and the economy should be discussed, and specific measures and solutions to reduce greenhouse gas emissions and protect the environment should be sought. It is important that the discussion is constructive and leads to the common goal of protecting the planet for future generations.

Použitá literatura

- Balíček „Fit for 55“ [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>. [cit. 2023-09-19].
- BALINT, Kata. *Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits*. Online. Institute for Strategic Dialogue. 2021. Dostupné z: https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/climate-change-reporting-in-hungary-the-evolving-nature-of-messaging-among-government-affiliated-media-and-pundits/. [cit. 2024-05-16].
- BENFORD, Robert D. ; HUNT, Scott A. *Interactional Dynamics in Public Problems Marketplaces: Movements and the Counterframing and Reframing of Public Problems*. In HOLSTEIN, James A. ; MILLER, Gale (eds.) *Challenges and Choices: Constructionist Perspectives on Social Problems*. 1. vyd. New York : Aldine de Gruyter, 2003, s. 153–186. ISBN 0-202-30696-8.
- COAN, Travis G.; BOUSSALIS, Constantine; COOK, John a NANKO, Mirjam O. Computer-assisted classification of contrarian claims about climate change. Online. *Scientific Reports*. 2021, roč. 11, č. 1. ISSN 2045-2322. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/s41598-021-01714-4>.
- COE, Kevin; KENSKI, Kate a RAINS, Stephen A. Online and Uncivil? Patterns and Determinants of Incivility in Newspaper Website Comments. Online. *Journal of Communication*. 2014, roč. 64, č. 4, s. 658-679. ISSN 00219916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jcom.12104>. [cit. 2024-07-12].
- DAHLBERG, Lincoln. Re-constructing digital democracy: An outline of four ‘positions’. *New Media & Society* [online]. 2007, 13(6), 855-872. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1461444810389569>. [cit. 2024-07-21].
- DE KRAKER, Joop; KUIJS, Sacha; CÖRVERS, Ron a OFFERMANS, Astrid. Internet public opinion on climate change: a world views analysis of online reader comments. Online. *International Journal of Climate Change Strategies and Management*. 2014, roč. 6, č. 1, s. 19-33. ISSN 1756-8692. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/IJCCSM-09-2013-0109>.
- DE-LARA, Alicia; ERVITI, María-del-Carmen a LEÓN, Bienvenido.

- Communication strategies in the climate change debate on Facebook. Discourse on the Madrid Climate Summit (COP25). Online. El Profesional de la información. ISSN 16992407. Dostupné z: <https://doi.org/10.3145/epi.2022.mar.02>. [cit. 2024-07-12].*
- *DIGITAL 2022: CZECHIA. Online. Datareportal.com. 2022. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-czechia>. [cit. 2024-05-15].*
 - *DIGITAL 2023: CZECHIA. Online. Datareportal.com. 2023. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-czechia>. [cit. 2024-05-15].*
 - *DIGITAL 2024: CZECHIA. Online. Datareportal.com. 2024. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-czechia>. [cit. 2024-05-15].*
 - DUNLAP, Riley E. a Peter J. JACQUES. Climate Change Denial Books and Conservative Think Tanks. *American Behavioral Scientist* [online]. 2013, 57(6), 699-731. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764213477096. [cit. 2024-01-25].
 - EISENSTEIN, Charles. *Klima: nový příběh*. Přeložil Nataša FOLTÁNOVÁ, přeložil Eva LEŇOVÁ. Praha: Maitrea, 2021. ISBN 978-80-7500-565-6.
 - *Evropský právní rámec pro klima. Online. Evropská komise. Dostupné z: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_cs. [cit. 2024-07-21].*
 - *Fakta o změně klimatu. Online. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/>. [cit. 2024-07-21].*
 - FRANTA, Benjamin. Early oil industry disinformation on global warming. *Environmental Politics* [online]. 2021, 2021-06-07, 30(4), 663-668. ISSN 0964-4016. Dostupné z: doi:10.1080/09644016.2020.1863703. [cit. 2023-09-07].
 - GIBSON, Rachel a Marta CANTIJOCH. Conceptualizing and Measuring Participation in the Age of the Internet: Is Online Political Engagement Really Different to Offline?. *The Journal of Politics* [online]. 2013, 75(3). Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0022381613000431>. [cit. 2022-08-24].
 - HANZLOVÁ, Radka. *Postoje české veřejnosti ke změně klimatu na Zemi* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2021. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5435-postoje-ceske-verejnosti-ke-zmene-klimatu-na-zemi-cervenec-2021>. [cit. 2023-09-07].
 - HOFFMAN, Andrew J. Climate Science as Culture War. *Stanford Social*

- Innovation Review* [online]. 2012, 10(4), 30-37. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2944200>. [cit. 2023-10-23].
- *iDnes.cz*. Online. 2022.
 - *iDnes.cz*. Online. 2023.
 - JACQUES, Peter J., Riley E. DUNLAP a Mark FREEMAN. The Organization of Denial: Conservative Think Tanks and Environmental Skepticism. *Environmental Politics*, 2008, roč. 17, č. 3, s. 349–385. ISSN 0964-4016
 - KOTEYKO, Nelya; JASPAL, Rusi a NERLICH, Brigitte. Climate change and ‘climategate’ in online reader comments: a mixed methods study. Online. *The Geographical Journal*. 2013, roč. 179, č. 1, s. 74-86. ISSN 0016-7398. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1475-4959.2012.00479.x>. [cit. 2024-07-12].
 - LAMB, William F.; MATTIOLI, Giulio; LEVI, Sebastian; ROBERTS, J. Timmons; CAPSTICK, Stuart et al. Discourses of climate delay. Online. *Global Sustainability*. 2020, roč. 3. ISSN 2059-4798. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/sus.2020.13>.
 - MARSHALL, George. *Ani na to nemyslete: proč náš mozek ignoruje změnu klimatu*. Přeložil Tomáš KAČER. Klimax. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1024-5.
 - *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu* [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_170116_NAP/%24FILE/NAP_material.pdf. [cit. 2023-09-20]
 - *Návštěvnost českých zpravodajských webů se loni dál snížila*. Mediaguru. 2024. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2024/01/navstevnost-ceskych-zpravodajskych-webu-se-loni-dal-snizila/>. [cit. 2024-07-21].
 - *Novinky.cz*. Online. 2022.
 - *Novinky.cz*. Online. 2023.
 - PECKA, Vojtěch. *Továrna na lži: výroba klimatických dezinformací*. [Praha]: Alarm, 2023. ISBN 978-80-908712-2-9.
 - *Politika ochrany klimatu v ČR* [online]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/\\$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf). [cit. 2023-09-19].
 - *POZNEJTE NÁŠ PLÁN PRO MODERNÍ ČESKO*. Online. Národní plán obnovy. Dostupné z: <https://www.planobnovy.cz/>. [cit. 2024-07-21].
 - PRINCIPLES GOVERNING IPCC WORK. *The Intergovernmental Panel on Climate Change* [online]. 1998. Dostupné z: [59](https://archive.ipcc.ch/pdf/ipcc-

</div>
<div data-bbox=)

- principles/ipcc-principles.pdf. [cit. 2023-11-09]
- REPowerEU. Online. Evropská komise. 2022. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_cs. [cit. 2023-11-09]
 - RIFKIN, Jeremy. *Green Deal: strašák, nebo jedinečná šance? Povede probíhající klimatická krize k proměně společnosti a podnikání? Bezfosilní ekonomika může být díky úsporám a inovacím blíže, než se zdá*. Přeložil Alžběta POLIŠENSKÁ. Praha: Walden Press, 2021. ISBN 9788090801530.
 - ROWE, Ian. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* [online]. 2015, 59(4), 539-555. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/285383234_Deliberation_20_Comparing_the_Deliberative_Quality_of_Online_News_User_Comments_Across_Platforms. [cit. 2022-09-16].
 - Rozdělení svobodou: Klimatická změna. *IRozhlas.cz* [online]. 2020. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/uploader_unmanaged/rozdeleni_svobodu_k_210509-163355_cib.pdf. [cit. 2023-10-16].
 - SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Žurnalistika a komunikace. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.
 - *Státní energetická koncepce*. Online. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/dokument158059.html>. [cit. 2024-07-21].
 - STOKNES, Per Espen. What We Think About When We Try Not To Think About Global Warming. Online. *ResearchGate*. 2015. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280683963_What_We_Think_About_When_We_Try_Not_To_Think_About_Global_Warming. [cit. 2024-01-18].
 - *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*. Online. Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie. [cit. 2024-07-21].
 - STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-x.
 - ŠVELCH, Jaroslav a Lenka VOCHOCO VÁ. Sociální média jako nová výzva pro výzkum politické participace. *Sociologický časopis* [online]. 2015, 51(1). Dostupné

- z: <http://dx.doi.org/10.13060/00380288.2015.5U.154>. [cit. 2022-08-24].
- *The Paris Agreement* [online]. Dostupné z: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>. [cit. 2023-09-19].
 - TREEN, Kathie, Hywel WILLIAMS a Saffron O'NEILL. The rapid rise of social media over the past two decades has brought with it a surge in misinformation. *CarbonBrief* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.carbonbrief.org/guest-post-how-climate-change-misinformation-spreads-online/>. [cit. 2023-10-17].
 - *Uprchlíci z Ukrajiny v datech a analýzách*. Online. Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. 2024. Dostupné z: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/data-statistiky-a-analyzy/uprchlici-z-ukrajiny-v-datech/>. [cit. 2024-07-16].
 - VIDOMUS, Petr. Česká klimaskepe. Úvod do studia. *Sociální studia* [online]. 2016, 10(1), 95-127. Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5978/5090. [cit. 2023-10-16].
 - *Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu*. Online. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/vnitrostatni-plan-ceske-republiky-v-oblasti-energetiky-a-klimatu--252016/>. [cit. 2024-07-21].
 - VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *New Media & Society* [online]. 2007, 13(6), 867-897. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2009/05/01.pdf>. [cit. 2022-08-24].
 - WALTER, Stefanie; BRÜGGEMANN, Michael a ENGESESSER, Sven. Echo Chambers of Denial: Explaining User Comments on Climate Change. Online. *Environmental Communication*. 2018, roč. 12, č. 2, s. 204-217. ISSN 1752-4032. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17524032.2017.1394893>.
 - WILLIAMS, Hywel T.P.; MCMURRAY, James R.; KURZ, Tim a HUGO LAMBERT, F. Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change. Online. *Global Environmental Change*. 2015, roč. 32, s. 126-138. ISSN 09593780. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.03.006>.
 - *Zelená dohoda pro Evropu* [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/>. [cit. 2023-09-19].

- ZIEGELE, Marc; BREINER, Timo a QUIRING, Oliver. What Creates Interactivity in Online News Discussions? An Exploratory Analysis of Discussion Factors in User Comments on News Items. Online. *Journal of Communication*. 2014, roč. 64, č. 6, s. 1111-1138. ISSN 00219916. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jcom.12123>. [cit. 2024-07-12].
- ZMĚNA K LEPŠÍMU. *Co přinesl průzkum? Ne pro Green Deal, ale jeho cílům jednoznačné ano*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.klepsimu.cz/post/co-p%C5%99inesl-pr%C5%AFzkum-ne-pro-green-deal-ale-jeho-c%C3%ADl%C5%AFm-jednozna%C4%8Dn%C3%A9-ano>. [cit. 2024-01-25].

SCHVÁLENO

25.3.24
M.J.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce													
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:													
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Šidlichovská Michaela	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center; font-size: 1.2em;">15-03-2024</td> <td style="text-align: right;">-1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">81</td> <td>Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd			Došlo dne:	15-03-2024	-1-	Čj:	81	Příloh:	Přiděleno:		
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd													
Došlo dne:		15-03-2024	-1-										
Čj:		81	Příloh:										
Přiděleno:													
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021/2022													
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 98098223@fsv.cuni.cz													
Studijní program/forma studia: Mediaální studia(ND_MS), navazující magisterské, distanční													
Název práce v češtině: Online diskuze ke klimatické změně v rámci zpravodajství o klimatických summitech													
Název práce v angličtině: Online climate change discussions in climate summit media coverage													
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2023/2024													
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Hlavním tématem diplomové práce bude analýza diskuzí ke klimatické změně v online prostředí. Klimatická změna je v posledních letech tématem, které vzbuzuje rozdílné emoce a názory. Podle výzkumu veřejného mínění Českého rozhlasu (2020) <i>Rozdělení svobodou: Klimatická změna</i> se 93% respondentů přiklání k tomu, že v posledních 100 letech ke změně klimatu dochází. Výzkum Joopa de Krakera (2014) <i>Internet public opinion on climate change: A world views analysis of online reader comments</i> však potvrzuje, že v online prostředí mezi komentáři lze sledovat majoritu spíše skeptických pohledů na klimatickou změnu. Menšina lidí, kteří diskutují pod články online zpravodajství, není reprezentativním vzorkem populace. Avšak obsahy, které tito aktivní účastníci vytvářejí, jsou důležitou součástí veřejné diskuze o tomto tématu. Obsahovou analýzu klimaskeptických tvrzení včetně jejich kategorizace provedl tým Travise G. Coana (2021) a výsledky shrnul v práci <i>Computer-assisted classification of contrarian claims about climate change</i> . Podobně se poměrem mezi podpůrnými a zpochybňujícími komentáři zabývala Stefanie Walter (2017) v práci <i>Echo Chambers of Denial: Explaining User Comments on Climate Change</i> , klasifikaci uživatelského chování v závislosti na obsahu zprávy provedl Hywel T. P. Williams (2015) ve výzkumu <i>Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change</i> . Narativy, které se objevují v mediálních sděleních v Maďarsku, sledovala Kata Balint a ve studii <i>Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits</i> (2021) identifikovala 16 narativů. Typy argumentů, které oddalují kroky proti klimatické krizi, ve své práci <i>Discourses of climate delay</i> sestavil William F. Lamb (2020).													
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem práce je zmapovat a popsat, jak se projevuje veřejnost v otázce řešení klimatické krize a jaká jsou specifika této diskuze v online prostředí. Práce ve své teoretické části přiblíží historické pozadí klimatických dohod, seznámí s českou klimatickou politikou a bude se věnovat postojům veřejnosti ke klimatické změně. V analytické části budou zkoumány diskuze na zpravodajských webech pod články o klimatických summitech, na kterých jsou klimatické dohody uzavírány, a ekvivalentní diskuze na sociálních sítích těchto zpravodajských webů. První část výzkumu bude vycházet ze studie Katy Balint <i>Climate Change Reporting in Hungary: The Evolving Nature of Messaging among Government-Affiliated Media and Pundits</i> (2021), podrobí příspěvky v diskuzích analýze z tematického hlediska a v návaznosti na to budou sledovány narativy a další specifika, která se v rámci daných témat objevují. Druhá část výzkumu se bude odkazovat na práci Williama F. Lamba <i>Discourses of climate delay</i> (2020)													

<p>a bude analyzovat, jaké typy argumentů jsou používány pro oddalování klimatických řešení.</p> <p>Výzkumné otázky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jaká témata se v diskuzích objevují a jaké narativy lze v jejich rámci vysledovat? 2. Jaké v diskuzích existují typy argumentů používaných v rámci diskurzu klimatického zdržování?
<p>Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod - Seznámení s tématem a cílem práce 2. Teoretická část - souhrn a historie klimatických dohod a plánů, česká klimatická politika, postoje veřejnosti 3. Metodická část - charakteristika výzkumné metody, design výzkumu 4. Výzkumná část - analýza a vyhodnocení dat 5. Závěr
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):</p> <p>Novinky.cz a jejich ekvivalent na sociální síti Facebook</p> <p>iDnes.cz a jeho ekvivalent na sociální síti Facebook</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu:</p> <p>Zakotvená teorie</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):</p> <p>COAN, Travis G.; BOUSSALIS, Constantine; COOK, John a NANKO, Mirjam O. Computer-assisted classification of contrarian claims about climate change. Online. <i>Scientific Reports</i>. 2021, roč. 11, č. 1. ISSN 2045-2322. Dostupné z: https://doi.org/10.1038/s41598-021-01714-4. Studie vychází z průzkumů role dezinformací v debatách o změně klimatu a kategorizuje tvrzení klimatických odmítačů. Čerpala data také z konzervativních think-tanků a popsala podrobnou historii těchto tvrzení za posledních 20 let.</p> <p>DE KRAKER, Joop; KUIJS, Sacha; CÖRVERS, Ron a OFFERMANS, Astrid. Internet public opinion on climate change: a world views analysis of online reader comments. Online. <i>International Journal of Climate Change Strategies and Management</i>. 2014, roč. 6, č. 1, s. 19-33. ISSN 1756-8692. Dostupné z: https://doi.org/10.1108/IJCCSM-09-2013-0109. Pomocí metody obsahové analýzy výzkum posuzoval zastoupení různých názorů na změnu klimatu v internetových diskuzích ke článkům nizozemských novin. Výsledky prokázaly, že v online prostředí existuje přehlava klimaticky skeptických pohledů, což je v přímém rozporu s výsledky průzkumů veřejného mínění.</p> <p>LAMB, William F.; MATTIOLI, Giulio; LEVI, Sebastian; ROBERTS, J. Timmons; CAPSTICK, Stuart et al. Discourses of climate delay. Online. <i>Global Sustainability</i>. 2020, roč. 3. ISSN 2059-4798. Dostupné z: https://doi.org/10.1017/sus.2020.13. Práce vychází z diskuzí o nečinnosti nebo nedostatečném úsilí ve věci zavedení opatření pro zmírnění klimatické krize a v novinových článcích a dalších mediálních obsazích identifikuje společné rysy diskurzů o tzv. klimatickém zpoždění.</p> <p>MARSHALL, George. <i>Ani na to nemyslete: proč náš mozek ignoruje změnu klimatu</i>. Přeložil Tomáš KAČER. Klimax. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1024-5. Kniha britského odborníka na komunikaci přináší ucelený pohled na příčiny rozdílných názorů a nečinnosti v oblasti klimatické krize, hledá odpovědi nejen u psychologů a vědců, ale také u politiků či aktivních odpůrců.</p> <p>PECKA, Vojtěch. <i>Továrna na lži: výroba klimatických dezinformací</i>. [Praha]: Alarm, 2023. ISBN 978-80-908712-2-9. Kniha popisuje historii vzniku a průběhu tvorby klimatických dezinformací, politických strategií a snah fosilního průmyslu o vytvoření nejistoty či dokonce zmatku v otázce globálního oteplování. Tyto mechanismy se snaží přiblížit na konkrétních příkladech z českého i světového prostředí.</p> <p>SEDLÁKOVÁ, Renáta. <i>Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky</i>. Žurnalistika a komunikace. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9. Kniha přináší ucelený souhrn nejpoužívanějších technik výzkumu, jejich etap a pravidel. Osvětluje terminologii z oblasti výzkumu médií, rozvíjí schopnost nejen porozumět výzkumným šetřením, ale také výzkumná zjištění správně prezentovat.</p> <p>STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. <i>Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie</i>. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-x. Kniha popisuje základní postup při kvalitativním výzkumu použitím zakotvené teorie. Zabývá se jejími principy,</p>

způsoby použití, procesy kódování a výsledky analýzy. Nabízí také techniky, které výzkumníkům pomáhají vyvarovat se zkreslení nebo stereotypního uvažování.
 WALTER, Stefanie; BRÜGGEMANN, Michael a ENGESSER, Sven. Echo Chambers of Denial: Explaining User Comments on Climate Change. Online. *Environmental Communication*. 2018, roč. 12, č. 2, s. 204-217. ISSN 1752-4032. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17524032.2017.1394893>. Studie zkoumá online zprávy z různých zemí a identifikuje faktory, které podporují komentáře, které jsou skeptické nebo naopak podporující ve věci základních předpokladů antropogenní změny klimatu. Následně v rámci jednotlivých států hodnotí, zda-li názory v diskuzích odrážejí vědecký konsenzus.
 WILLIAMS, Hywel T.P.; MCMURRAY, James R.; KURZ, Tim a HUGO LAMBERT, F. Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change. Online. *Global Environmental Change*. 2015, roč. 32, s. 126-138. ISSN 09593780. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.03.006>. Výzkum klasifikuje postoje uživatelů platformy Twitter ke změně klimatu na základě obsahu sdělení, vyhodnocuje silnou postojovou homofilii a segregaci do polarizovaných skeptických a aktivistických skupin. Dále určuje pozitivní nebo negativních sentiment zkoumaných příspěvků a navazující vzorce chování uživatelů vůči jejich názorovým oponentům.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

MÁRKUS, Maja Olívia. *Social media activism: an analysis of how climate activists use Instagram and encourage green behaviour among their followers*. 2022. Bakalářská práce, Univerzita Karlova.

KASENOV, Ayken. *Climate change deniers and believers on the TikTok media platform: similarity and difference in the distribution of their knowledge claims*. 2023. Diplomová práce, Univerzita Karlova.

Datum / Podpis studenta/ky

11.3.2025

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

12.3.24

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.